

Západočeská univerzita v Plzni

Právnická fakulta

Diplomová práce

**Právo na soukromý a rodinný život z pohledu
domácích porodů**

Andrej Dubina

2014 Plzeň

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrej DUBINA**
Osobní číslo: **R09M0028P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Právo na soukromý a rodinný život z pohledu domácích porodů**
Zadávající katedra: **Katedra ústavního a evropského práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod

1. Definice pojmů

1.1. Právo na život

1.2. Soukromí

1.3 Rodina

1.4. Právo na soukromý a rodinný život

1.5. Právo na zdravotní péči

1.6. Porod a domácí porod z pohledu práva

2. Zakotvení Práva na soukromý a rodinný život v právní úpravě ČR

2.1. Zakotvení v Ústavě ČR a Listině základních práv a svobod

2.2. Zakotvení v Mezinárodních smlouvách

2.3. Zakotvení v právu EU

3. Možnosti zajištění práva na domácí porod ve smyslu práva na soukromý a rodinný život

4. Možná řešení dané situace pomocí možného právního zakotvení v právním řádu ČR

Závěr

Literatura

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **103**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Jana Odehnalová, Ph.D.

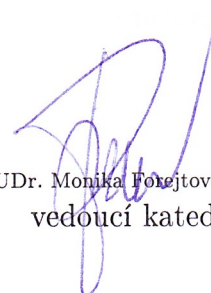
Katedra ústavního a evropského práva

Datum zadání diplomové práce: **20. března 2013**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2014**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 27. června 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "*Právo na soukromý a rodinný život*" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Plzni dne

Andrej Dubina

Poděkování

Rád bych touto cestou JUDr. Janě Odehnalové, Ph.D. za její odborné vedení a cenné připomínky během zpracovávání mé diplomové práce. Dále také děkuji své rodině, přátelům a blízkým za přínosné podněty a morální podporu během psaní této práce.

Resumé

Práce se zabývá pohledem na rodinný a soukromý život z pohledu domácího porodu a jeho zakotvení v rámci české vnitrostátní úpravy rozvíjející úpravu ústavní. Práce se zabývá nejdůležitějšími právními dokumenty a předpisy spolu s názory odborníků na toto téma a vytváří závěry, či shrnutí momentální situace v rámci platného a účinného českého práva. Provedenou studií vyvstal závěr o složité situaci pro poskytování péče domácího porodu v rámci současné právní úpravy ze strany zdravotnického personálu a ještě složitější situaci matek, potažmo rodičů, v možnostech naplnění práva na soukromý a rodinný život. Výsledným zhodnocením možností autor dochází k závěru, že právní úprava upřednostňuje práva dítěte, i když nezabraňuje naplnění práv matky. Tím, že je však matka využije, může narušit práva dítěte.

Summary

The work deals with the view of family and private life from the perspective of a home birth and its inclusion within the Czech national legislation emerging institutional adjustment. The thesis deals with the most important legal documents and regulations, together with the views of experts on the subject and makes conclusions and a summary of the current situation within the valid and effective Czech law. By the conducted study have raised the conclusion of a difficult situation for the provision of care of home birth under the current legislation on the part of medical personnel and even more complex situation of mothers, by extension both parents, the possibilities of fulfilling the right to private and family life. The last decisions of an author concludes that the legislation favors the rights of the child, even if not prevent fulfillment of the rights of the mother. By fulfilling rights of mother, she may infringe the rights of the child.

Obsah

ÚVOD	1
1 DEFINICE POJMŮ	4
1.1 PRÁVO NA ŽIVOT	4
1.2 NEDOTKNUTELNOST OSOBY	6
1.3 SOUKROMÍ.....	7
1.4 RODINA.....	8
1.5 RODIČE A DÍTĚ	11
1.5.1 Rodiče	11
1.5.2 Dítě.....	13
1.6 PRÁVO NA SOUKROMÝ A RODINNÝ ŽIVOT	15
1.7 PRÁVO NA ZDRAVOTNÍ PÉČI.....	17
1.8 POROD A DOMÁCÍ POROD Z POHLEDU PRÁVA	20
1.8.1 Porod	20
1.8.2 Domácí porod	22
2 PRÁVO NA SOUKROMÝ A RODINNÝ ŽIVOT A PRÁVNÍ ÚPRAVA	25
2.1 ZAKOTVENÍ V ÚSTAVĚ ČR A LISTINĚ ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD	26
2.1.1 Ústava	26
2.1.2 Listina základních práv a svobod	28
2.2 ZAKOTVENÍ V MEZINÁRODNÍCH SMLOUVÁCH	37
2.2.1 Zakotvení v právu EU	45
2.2.1.1 Listina základních práv Evropské unie	47
2.3 OKOLNOSTI STĚŽEJNÍ PRO VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVU ČR	50
3 MOŽNOSTI ZAJIŠTĚNÍ PRÁVA NA DOMÁCÍ POROD VE SMYSLU PRÁVA NA SOUKROMÝ A RODINNÝ ŽIVOT	57
4 MOŽNÁ ŘEŠENÍ DANÉ SITUACE POMOCÍ MOŽNÉHO PRÁVNÍHO ZAKOTVENÍ V PRÁVNÍM ŘÁDU ČR	64
ZÁVĚR.....	70
BIBLIOGRAFIE	73
LITERATURA	73
ČLÁNKY.....	74
JUDIKATURA.....	74

INTERNETOVÉ ZDROJE	75
PŘÁVNÍ PŘEDPISY	76

Úvod

Tato diplomová práce má za úkol zabývat se tématem domácích porodů tak, jak je garantuje a zajišťuje ústavní právo platné a účinné v České republice, tedy především Ústava, Listina základních práv a svobod. Dále jakými prostředky zajišťuje jeho ochranu, přesněji způsobem zajištění ochrany tohoto práva ze strany rodičů, v jakém je kontextu vůči právům dítěte, zejména jeho práva na život a jakým způsobem by mohlo být toto právo narušeno výkonem práva rodičů. Stejně tak si klade za cíl navrhnout možné zakotvení tohoto práva v rámci podústavních norem rozvíjejících tuto oblast. Samotná práce bude psána převážně na základě stávající úpravy v rámci ústavního práva, ale bude pracovat i s normami podústavními, neboť ty mají za úkol rozvíjet ústavní pojetí.

Nelze opomenout ani oblast práva mezinárodního a to především práva Evropské unie, jehož normy přímo zasahují do vnitřního uspořádání právního řádu České republiky a mezinárodních smluv a úmluv o lidských právech, jejichž dodržováním je Česká republika ratifikací vázaná.

Práce si klade za cíl navrhnout nejen samotné zakotvení, ale i rozřešení, jak se zohlední právo dítěte na život v rámci této problematiky, neboť právo na soukromý a rodinný život, o němž tato práce pojednává, zahrnuje nejen práva rodičů, ale i právě dítěte, před narozením, při porodu a i po něm.

Základními otázkami této práce je především zakotvení práva na domácí porod v rámci vnitrostátní legislativy, skrze kterou mají být rozvíjena základní lidská práva stanovená ve stěžejních dokumentech českého vnitrostátního i mezinárodního práva, též otázka okolností možnosti volby domácího porodu, ať již z hlediska volného pohybu či svobodného rozhodování, tak z hlediska poskytování odpovídající péče vzhledem k zákonné úpravě, dopad takového rozhodnutí na práva dítěte a to především jeho práva na život a případné možné řešení v rámci stávající právní úpravy, případně zakotvení možné alternativy či

doplnění ke stávající úpravě, která by nebyla v rozporu se současným právním stavem a tedy ani s ústavně či mezinárodně garantovanými právy.

Rozsah dané problematiky se dá označit za obrovský, už kvůli oblasti práva na rodinný a soukromý život, proto není možné v rámci této práce obsáhnout všechny aspekty této oblasti a bude omezena právě na oblast domácího, či jak se později bude v této práci řešit, místa přirozeného porodu doma a jeho zakotvení v rámci oblasti práva na soukromý a rodinný život.

V rámci kapitoly *Definice pojmů* jsou zmíněny především stěžejní body této práce tak, jak budou použity pro účely práce a jak s nimi bude dále nakládáno a to především za účelem usnadnění terminologických nejasností, které mohou v rámci práce vyvstat.

Kapitola *Zakotvení práva na soukromý a rodinný život v právní úpravě ČR* se zabývá především nastíněním základních a pro tuto práci podstatných právních předpisů zejména v oblasti práva ústavního, práva mezinárodního a to specificky především hlavních úmluv dotýkajících se dané problematiky. Dále se zabývá právem Evropské unie především v podobě Listiny základních práv Evropské unie¹, dále mimo Evropskou unii rozhodnutími Evropského soudu pro lidská práva a v neposlední řadě z vlastní vnitrostátní právní úpravy České republiky, která má takto garantovaná práva rozvíjet a zajišťovat.

Kapitola *Právo na soukromý a rodinný život a právní úprava* se zabývá již právní úpravou v rámci vnitrostátního práva České republiky, aktuálnímu stavu zákonné úpravy práva na domácí porod, jeho dopadů na základní práva dítěte a práva na soukromý a rodinný život rodičů.

Proti tomu v kapitole *Možná řešení dané situace pomocí možného právního zakotvení v právním řádu ČR* jsou uvedeny úvahy na téma možností pozměnění stávající úpravy, aniž by ta přestala působit, nebo aby ztratila smysl. Je zde snaha o zdůvodnění případných změn a úvahy nad dopady takovýchto změn v právním řádu České republiky.

¹ Právo Evropské unie nejsou mezinárodní smlouvy, ale vzniklo na jejich základě, proto je zařazeno do této kapitoly.

V rámci poslední kapitoly se práce zabývá celkovým shrnutím poznatků zaznamenaných v předchozích kapitolách a hodnocením výsledků práce jako celku, včetně hodnocení, jakým způsobem je zasahováno do jednotlivých práv a jak jsou jednotlivá práva chráněna, či narušována, nebo nechána bez řešení a zajištění.

Práci jsem si zvolil z osobního zájmu o danou problematiku, či spíše přesněji zájmu o problematiku kolize medicínského práva a práva ústavního, nikoliv pro jejich vzájemný rozpor, ale pro, dle mého názoru, ne zcela dostačující rozvinutí dané problematiky a jejího velmi nedostačujícího řešení v rámci práva platného v České republice.

Vzhledem k tomu, že je domácí porod v posledních letech velmi populární téma, považuji za důležité se danou otázkou zabývat už právě z pohledu dítěte, rodičů a z pohledu možných důsledků pro obě strany za současného řešení právních textů a medicíny.

Tato problematika bude potřeba, aby byla řešena v kontextu všech oblastí, jež se ústavního práva dotýkají, ale i přes to, jaké si klade cíle, je třeba si uvědomit, že vzhledem k rozsáhlosti tohoto problému bude ve svém rozsahu poměrně omezena.

1 Definice pojmů

1.1 Právo na život

Přede všemi právy člověka musí své místo zaujmout, vyjma samotné způsobilosti mít práva, právo fyzicky existovat. Bez fyzické existence je logicky nemožné disponovat jakýmkoliv dalšími právy. I proto je nezbytné si určit význam tohoto práva. K tomu lze zvolit znění definice z právnické učebnice Ústavní právo od Doc. JUDr. K. Klímy, Csc.:

„Právo na život je v pojetí humanismu širokou interdisciplinární kategorií etického, politologického, teologického, medicínálního, právního a jiného charakteru. Ústavně-právní úprava tohoto práva v čl. 6 Listiny nepochybně obsahuje výraznou etickou náplň tohoto práva a má tudíž sílu ústavní deklarace. Současně je však i obecnou ústavně-právní kategorií s právním dosahem uvnitř Listiny a na celý právní řád.“²

Tím je dán rozsah práva na život i mimo rámec právního světa. Obecně se dá říci, že zde Doc. JUDr. Klíma dává znát, že abychom podchytili veškeré jeho aspekty, nemůžeme omezit právo na život pouze na oblast právní. Pro předmět práce je toto důležité především proto, že v rámci domácích porodů o tomto právu rozhoduje někdo jiný.

Právo na život je samostatně definovatelným předpokladem, avšak pouze v kontextu dalších právních odvětví, než je pouze ústavní, se dá konkretizovat jeho význam pro právní systém fyzické existence a integrity člověka, jakožto adresáta práv a povinností. Tento základní prvek přináší i další právo člověka a tím je nedotknutelnost osoby v čl. 7. v rámci práva ústavního, a dále samozřejmě i další řešení v právním řádu České republiky. Z hlediska tématu práce je důležitá oblast zdravotnictví a rodinného práva, které bude probráno později.

Právo na život je velmi rozsáhlým tématem v dalších úrovních právního řádu ČR i v právních řádech jiných zemí či EU. K jeho konkretizaci dochází v jak kogentních, tak

² KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. Dobrá voda : Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-20-1., str. 283

dispozitivních normách a to také pro stát, který garantuje nejen ochranu tohoto práva, jak z Listiny vyplývá, tak má zajišťovat možnost vést život řádný a plnohodnotný, s adekvátní péčí o člověka a to i lékařskou.³ Dokonce je právo na život významně zdůrazněno a to přímým zákazem trestu smrti a snad ještě důrazněji tím, že lidský život má být chráněn už před narozením.⁴

Samo o sobě právo na život zakládá možnost nabývat a disponovat s právy dalšími, jako například právo soukromého či rodinného života.

Podle Doc. JUDr. Blahože, DrSc.⁵ je právo na život zařazeno nejen v první generaci lidských práv, ale jedná se také o základ přirozenoprávního pojetí lidských práv.

Tím Doc. JUDr. Blahož dává jasně najevo přístup k tomuto lidskému právu, že bez uznání práva na život jakožto prvního předního předpokladu, se nelze bavit o dalších lidských právech, která všechna vycházejí z toho faktu, že člověk má právo na život. Nelze si představit právo na soukromý či rodinný nebo svobodný život bez tohoto práva.

Před tím, než bude definován pojem soukromí, další pojem nezbytný pro tuto práci, je nutné doplnit výše rozebrané právo o právo nedotknutelnosti osoby, který s tímto pojmem přímo souvisí, avšak, jak již bylo řečeno výše, souvisí i s právem na život.

Zde je vhodné se na chvíli pozastavit nad tím, jakou ochranu poskytuje Listina základních práv a svobod nascituru. Z pohledu znění Listiny je lidský život hodný ochrany již před narozením.⁶ Pokud se uváží, že se jedná o kompromis z doby tvorby Listiny, lze dojít k závěru, že zákonodárce měl snahu ochránit lidský život ještě před jeho narozením. Nicméně v současné době jsou práva dítěti přiznávána až narozením, o čemž bude pojednáno v následujících podkapitolách.

³ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. Dobrá voda : Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-20-1., str. 283 - 284

⁴ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, *Listina základních práv a svobod*, čl.6, odst. 3 a odst 1, věta druhá.

⁵ BLAHOŽ, Josef. *Úvaha o podstatě lidských a občanských práv*. Právník. 10-11, 1998., str. 876

⁶ Zákon č. 2/1993 Sb. *Listina základních práv a svobod*. Čl 6

Nicméně je vhodné poznamenat, že zákon vymezuje přesně hranice možného ukončení počínajícího života a tedy vytváří hranici, při které lze ochranu nenarozenému dítěti poskytnout, alespoň v té nejzákladnější rovině a to v rámci práva na život.

1.2 Nedotknutelnost osoby

Listina podporuje právo na život a zakládá právo na osobní svobodu a soukromí právě zaručením nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí. Ve smyslu Listiny se jedná především o ochranu fyzické integrity člověka. Současně s tím je ale bližší specifikace tohoto práva přenechána zákonodárci k dořešení.⁷

Tím právo na nedotknutelnost osoby přímo rozvíjí rozsah práva na život. Dává mu rozměr ochrany nejen samotného života, ale i celistvosti jedince a kvality jeho života a zdraví. K tomu je samozřejmě nutná další zákonná specifikace, jinak by mohlo dojít k ohrožení našich dalších práv, třeba vlastnictví, neboť bychom nemohli zadržet zloděje, ani za pomoci orgánů činných v trestním řízení, nebo bychom nemohli připustit umělé přerušování těhotenství, protože by se nedalo dotknout života a fyzické integrity.

Současně je v odstavci 2 zmíněného článku prvek zakazující mučení nebo podrobení se krutému, nelidskému zacházení nebo trestu.⁸

Je třeba vzít na vědomí, že pod ochranou fyzické integrity je zahrnut nejen vnější vliv fyzický, ale též psychický, zadržování osoby, vydírání a další prvky.⁹ O tom je možné se dočíst i v rámci již zmíněné knihy Doc. JUDr. Klímy, nicméně je to pochopitelný a základní prvek, který hraje velkou roli právě i v rámci volby místa porodu.

⁷ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. Dobrá voda : Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-20-1.,str. 284 - 286

⁸ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v *platném znění*, *Listina základních práv a svobod*, čl.7, odst. 2

⁹ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. Dobrá voda : Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-20-1.,str. 285

1.3 Soukromí

Podle zmíněné učebnice je pojem soukromí rozdělitelný na dva směry. Užší definuje soukromí jako ochranu subjektivně vytvářené představy o soukromém životě člověka, v širším slova smyslu může spočívat i v ochraně širšího okolí bezprostředně navazujícího na životní potřeby a zájmy dané osoby a především spjaté s rodinou, přáteli apod.¹⁰

Když se vezme tato úvaha do důsledku, tak zájmy jednotlivce spojené s ostatními požívají stejné ochrany, jako zájmy čistě jeho samotného. Samo o sobě by toto mohlo skýtat velký prostor k ochraně i nelegální činnosti, už proto, že by byla vykonávána v soukromí a jen její výsledky by byly ve spojitosti s ostatními lidmi, kteří nespádají do oblasti soukromí. Z toho důvodu je opět třeba uvažovat hlavně širší úpravu v rámci právních norem podústavní právní síly.

Zde je to rozhodné především ve smyslu svévolného přerušení počínajícího života v těhotenství matky, kdy opět dochází ke střetu zájmů soukromých, pokud by o to matka stála, se zájmem právě vznikajícího dítěte. Nedá se předpokládat velký význam této úvahy pro domácí porod, avšak vzhledem k tomu, že se objevuje především riziko ohrožení zdraví a života dítěte a poté též matky v rámci neposkytnutí adekvátní péče, je možné se domnívat, že se dá tato paralela přenést i na tento faktor, nehledě na to, že umělé přerušení těhotenství bez odborné lékařské péče je velkým hazardem se zdravím a životem obou, jak matky, tak dítěte. I z toho důvodu si zaslouží tato oblast bližší úpravu. Oblast přerušení těhotenství je důležitá jako jeden z faktorů souvisejících s porodem a určením práv dítěte a matky. O samotných důsledcích práva na přerušení těhotenství bude pokračováno v podkapitole vypovídající o dítěti.

Oblastí soukromí se lze zabývat podrobněji, protože do oblastí soukromí spadají oblasti jako ochrana před rušením nočního klidu (viz MILEVA A DALŠÍ proti Bulharsku, rozsudek ze dne 25. listopadu 2010), stejně jako povolené zásahy do soukromých

¹⁰ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. Dobrá voda : Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-20-1.,str. 286

rozhodnutí, vzhledem k ochraně jiných, ústavou zajištěných práv (viz A, B a C proti Irsku, rozsudek velkého senátu z 16. prosince 2010), nebo též ochranu vzhledem k náboženství jednotlivce.¹¹

V této oblasti se dají definovat i možnosti omezení soukromí, což je zakotveno v Ústavě i mezinárodních smlouvách o lidských právech. Jsou možnosti omezení soukromí v rámci zákonem definovaného trestního řízení, nebo ve formě výkonu trestu, ať již jde o odnětí svobody, nebo i nucené práce. Ty jsou ovšem v rámci českého právního řádu vyloučeny.

Je možno konstatovat, že oblast soukromí je opravdu velice obsáhlá a spadá do ní mnoho oblastí života jednotlivce, stejně jako zásahy “zvenčí”, ať už jsou to ostatní fyzické osoby, či kterékoliv právnické včetně státu. O tom ostatně též pojednává i učebnice Ústavní právo od Doc. JUDr. Klímy, která byla již několikrát zmíněna, ovšem pro tuto práci je tato oblast vymezení nedotknutelnosti osoby, jejího soukromí či svobody jedince jen okrajovou záležitostí, i když bude zmíněna i v další části práce.

Pokud se dodrží definice, je možné konstatovat, že je velice obširná a nezaobírá se zdaleka všemi stranami. Blíže se tato práce bude této oblasti věnovat v dalších kapitolách.

1.4 Rodina

Rodina je chápána tradičně, ačkoliv tradiční pohled dvou manželů/partnerů již není zcela aktuální. Tradiční pojetí rodiny je však neaktuální už proto, že manželství je uzavíráno ve výrazně nižší míře, než tomu bylo v minulosti. Často není ani právně určen otec dítěte hned po porodu a samozřejmě se jedná nejen o stav rodiny jako celku, ale i rodiny a jejich jednotlivých členů.¹²

¹¹ (SCHÜTH proti Německu, rozsudky z 23. září 2010)

¹² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Právo na respektování rodinného života: Tradice vs. Alternativy*. Brno : Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5913-9., str. 1-2

Rodinu tedy bude zapotřebí definovat jiným způsobem. Zákony České republiky to též nijak neusnadňují. Definice tohoto pojmu v českém právu v podstatě není. Je možné se zabývat oblastí práva rodinného, čímž definovat oblast zabývající se náplní povinností rodiny jako celku z pohledu rodičů a dětí. Právo na rodinu, volbu kde bude tato rodina žít a právo zvolit si, jakým způsobem, zaručuje již Listina¹³. Nicméně to nedefinuje samotnou rodinu.

Z hlediska definice pojmů je potřeba přejít od práva trochu dále k filosofii, neboť samotné právo musí z něčeho vycházet, což bude tradice a musí se nějak rozvíjet. Pojem rodiny v minulosti zahrnoval trochu něco jiného, jak bylo zmíněno výše, než zahrnuje dnes. Doc. JUDr. Z. Králíčková, Ph.D. pojala definování rodiny a jejích oblastí právě definováním skrze vzájemné vztahy a povinnosti, zde je důležitý, obzvláště ve smyslu této práce, právě pohled mimo sféru psaného práva.

Z historického hlediska rodina tvoří od nepaměti základ každé společnosti, od kmenových kultur až po současný globalizovaný svět, s mnoha politickými, kulturními, ekonomickými, sociálními vztahy a vazbami. V tomto se nic v podstatě nezměnilo ani v dnešním světě, jen je možné si pod pojmem rodina představit nejen tradiční rozvržení muže a ženy, kteří se starají o děti a vychovávají je v manželství a společné domácnosti. V dnešní době je velké množství svobodných matek, nebo dokonce bezdětných ve středním věku, kteří se starají o své vzdálenější příbuzné, jako jsou neteře a synovci. Tyto závěry jsou vyvozovány ze zpráv Českého statistického úřadu, a to přesněji z jejich webových stránek:

„I. Obyvatelstvo, rodiny a domácnosti:

- Populace ČR stárne. Ženy se v průměru dožívají vyššího věku než muži, proces stárnutí mužů je však v posledních letech dynamičtější.

- Ženy i muži vstupují do prvního manželství v pozdějším věku.

¹³ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, Listina základních práv a svobod, čl.14, čl. čl. 32

- *Ženy rodí v pozdějším věku. Mezi matkami se v posledních patnácti letech razantně snížil podíl patnácti až devatenáctiletých žen.*

- *V čele neúplných rodin stojí v převážné většině ženy.*¹⁴

Právo na tyto markantní změny nemá šanci reagovat dostatečně flexibilně a i proto se nedá očekávat nějaká zákonná definice. Z tohoto směru je možné se zabývat rodinou vskutku jen z pozorování současného stavu společnosti a ze zákonných definic práv a povinností jednotlivých členů rodiny, čili otců, matek a dětí, případně širšího příbuzenstva.

Pro účely této práce je tedy potřeba definici pojmu rodina vytvořit. Rodina, jako pojem, je soustava vzájemných vztahů, práv a povinností, jednotlivců, založených na individuálních možnostech a schopnostech jejích členů, které pojí vzájemné biologické, emocionální či společenské pouto v takovém rozsahu, aby se vzájemně jako rodina mohli chápat, pojímat a akceptovat. Tato definice jistě není zcela přesná, ale je mnohem bližší současné realitě, než definice rodiny založená na manželství a to i z důvodu, že zahrnuje soužití v jedné domácnosti dvou dospělých, kteří spolu tvoří vhodné prostředí k výchově dítěte, ačkoliv netvoří manželskou dvojici. Širší příbuzenství v tomto smyslu má jen zástupný charakter a vzhledem k zaměření práce je za účelem definování vztahů v rodině irelevantní.

Tento postoj, alespoň v rámci biologického pouta, je zastáván i v rámci výkladu publikace Doc. JUDr. Klímy a kol.¹⁵ Můj názor je rozšířením i vzhledem k faktu, že dochází k osvojení dítěte z jiného vztahu, či manželství. Není podstatné rozvádět četnost tohoto jednání, ale je důležité poukázat, že se tak děje

¹⁴ Český statistický úřad. *GENDEROVÉ STATISTIKY - Úvod*. Web Českého statistického úřadu. [Online] Český statistický úřad, 30. 12 2011. [Citace: 15. 11 2013.]. http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/gender_uvod. e-1417-11.

¹⁵ KLÍMA, K. a kolektiv, *Komentář k Ústavě a Listině 2. rozšířené vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, , ISBN 978-80-7380-140-3 s. 1035

1.5 Rodiče a dítě

V rámci rodiny, vzhledem k tématu důležité oblasti, je třeba tedy i definovat, kdo jsou rodiče, jak je chápat a samozřejmě i dítě. Především jejich vzájemná práva a povinnosti, jak bylo řečeno výše, nicméně je momentálně zásadní vůbec vymezení subjektů, jak je zákon chápe. Práva a povinnosti budeme probírat v dalších kapitolách této práce.

1.5.1 Rodiče

Nezbytnou částí rodiny jsou rodiče. Jak vyplývá z ustanovení občanského zákoníku, matkou dítěte je žena, která je porodila.¹⁶ Definice matky je v tomto ohledu v zásadě jednoduchá. Definice otce je mnohem složitější. Pojednává o něm také více ustanovení zmíněného zákona. Určení otcovství mimo určení soudem se zabírají §§ 776 – 782. Na prvním místě je domněnka manžela, dále se jedná o prohlášení otce, jakožto jeho zvláštní právní jednání¹⁷, které není popřeno, o čemž vypovídá ustanovení o popření otcovství v §§ 785 – 793, nebo o okolnosti v době narození dítěte nebo jeho početí.

Za otce dítěte je přesněji považován ten, který byl v manželství do tří set dnů od jeho rozpadu, nebo prohlášení za neplatné, nebo než byl prohlášen za mrtvého a vzešlo z tohoto manželství dítě. Dále je otcem dítěte manžel pozdější, provdá-li se žena znovu, i když třisetdenní lhůta neproběhla.¹⁸

Pokud dojde k rozvodu, tak v období mezi zahájením řízení o rozvod a třímým dnem od rozvodu, pak je otcem ten, jež se prohlásí za otce a není manželem nebo bývalým manželem, současně pokud bývalý manžel prohlásí, že otcem dítěte není a matka se k oběma prohlášením připojí. Důležité je, že i když se jedná o prohlášení, tak toto je již

¹⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, § 775

¹⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, § 782

¹⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, § 776

činěno před soudem. Jinak platí předpoklad z odstavce předcházejícího, že otcem dítěte je v tomto případě bývalý manžel.¹⁹

U dítěte počatého umělým oplodněním je otcem ten, který k umělému oplodnění dal souhlas.²⁰ Toto ustanovení je jednoduché i co do výkladu, i co do znění. Vlastně samo o sobě udává jediný jednoduchý způsob určení otce dítěte.

Samotné prohlášení otce a matky je dostačující, pokud je učiněno před soudem, nebo matričním úřadem a nejde-li určit otcovství podle předchozích ustanovení.²¹

U ne plně svéprávného je prohlášení třeba činit výhradně před soudem a ten ještě určí, na základě vlastního uvážení, zda ten, kdo není plně svéprávný je schopen jednat sám, nebo potřebuje opatrovníka.²² Ve výsledku lze říci, že pokud člověk není plně svéprávný a soud o něm rozhodne, že není schopen jednat sám za sebe, tak prohlášení o otcovství učinit nesmí a rozhodnutí o tom, zda je otcem či nikoliv, za něj učiní opatrovník. Jde o zajímavý institut, který má svá odůvodnění, nicméně je trochu těžkopádný za daných okolností.

Nedojde-li k určení otcovství ani tak, odkazuje zákon na soud, jakožto rozhodce v případě určování otcovství, přičemž ale je třeba dbát opět ustanovení občanského zákoníku, kde je, že je otcem ten, který s matkou souložil v době mezi 160 – 300 dny, pokud to nevylučují závažné okolnosti.²³

Tady je znatelný fakt, že se upřednostňuje jako otec ten, jenž je manželem před tím, který má s matkou dítěte intimní styk. Technicky by manželé spolu nemuseli pohlavně žít, a přesto by jim mohl plynout právní nárok na uznání práv a povinností vyplývajících z institutu rodičovství.

¹⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, § 777

²⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, § 778

²¹ Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, § 779

²² Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, § 780

²³ Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, § 783

Zákon řeší i situaci, kdy zemře otec, domnělý otec a případně i dítě v rámci řízení o určení otcovství.²⁴ To je ovšem již oblast, která souvisí s právem na soukromý a rodinný život z pohledu domácích porodů pouze okrajově.

Rozhodně lze říci, že oproti jasné definici matky, je u otce brána definice velice zdrženlivá a upřednostňuje stav manželský pro určení otcovství.

1.5.2 Dítě

Definice dítěte je jednoduchá v případě, kdy se jedná o dítě již narozené. V rámci domácích porodů je potřeba řešit dilema, jak přistupovat k dítěti ještě nenarozenému. V tomto směru bude vycházeno z několika předpisů a ve vzájemné souvislosti bude určeno, kdy se již dá mluvit o dítěti a kdy pouze o plodu.

Podle zákona č. 89/2012 Sb, občanského zákoníku, je za dítě považováno každé počaté dítě, které se narodí živé a to i vzhledem k jeho právům zpětně uznatelným. Také se má za to, že se dítě živé narodilo. Jen tehdy, nenarodí-li se živé se na něj hledí, jako by nikdy nebylo.²⁵

Tím je oblast základní poměrně vyhraněná, ale stále neříká nic o ochraně práv dítěte před narozením v nějakém rozlišení plodu a dítěte. V tomto směru je nutné jít poměrně dále, protože určení toho, od kdy se dá mluvit o dítěti a ne již o plodu v rámci těhotenství v občanském zákoníku nenajdeme.

Je možné se obrátit na zákonnou možnost přerušení těhotenství. Ta je určena zákonem České národní rady č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, který je prováděn vyhláškou ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky č. 75/1986 Sb., kterou se provádí zákon č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství. Tento zákon a vyhláška jsou zmiňovány právě proto, že ve svém důsledku určuje hranici, kdy matka může přerušit

²⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 784

²⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 25

těhotenství, a kdy její volba udává možnost ukončit počínající život. Nyní je možné rozlišit přechod mezi plodem a dítětem. Technicky totiž v této rovině jde o ochranu života a ochranu svobodné volby matky.

Matka si může zvolit, že těhotenství přeruší, v tom jí zákon nebrání, a kdyby bránil, byl by omezující vůči její svobodné volbě, ale současně stanoví dobu, kdy je třeba chránit i dítě a tím časem je právě již neumožněné přerušení těhotenství a to od 12. týdne těhotenství.²⁶ Prováděcí předpis uvádím proto, že z tohoto pravidla vytváří výjimku a to proto, že nepřerušení těhotenství by mohlo vést k těžké zdravotní újmě nebo ohrožení života matky, čímž by pravděpodobně, následně, zemřelo i dítě a to až na 24. týden²⁷. Tato hranice je zase určovatelem, kdy život započatý má nižší prioritu, než život stávající, obzvláště pokud je jisté, že by sám nepřežil.

Tento výklad se může zdát zbytečně extenzivní, ale pokud by byl, proč by byla možnost přerušení těhotenství vůbec nějak omezena z důvodů jiných, než zdravotních ve smyslu matky? Z toho vyplývá, že zákonodárce má v úmyslu ochraňovat zdraví a život nenarozeného dítěte již v době těhotenství a to od doby, kdy nelze těhotenství uměle přerušit z jiných, než zákonem uznaných důvodů, aniž by se tím porušila zákonná ustanovení.

Rozlišení nelze stanovit jednoznačně a vycházet z ustanovení by bylo příliš extenzivní na jednoznačný závěr. Problematika je příliš obsáhlá na to, aby mohla být zpracovaná jednoznačně už pro mnohost přístupů.²⁸ Nicméně je možné se domnívat, že hranice určená výše je zákonodárcem určena proto, že upírat práva zaručená Listinou v již takto pokročilém stádiu vývoje, který je považován za celistvý od početí, by již bylo proti lidským právům, a tedy pro účel této práce je stanovena hranice 12 týdnů jako rozhodná,

²⁶ Zákon České národní rady č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, § 4

²⁷ Vyhláška ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky č. 75/1986 Sb., kterou se provádí zákon č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, § 2

²⁸ WILKE, John, WILKE, Barbara. *Člověkem od početí: Být či nebýt*. Český Těšín: Cor Jesu, 1993. str. 13., kde se uvádí, že přístup je trojí, duchovní, filozofický a biologický.

přičemž v rámci 24 týdnů je pochopitelné, i když ne zcela bez morálních dilemat, že bude upřednostněn ten, který má větší šanci na přežití s menšími následky.

K podobné situaci se již vyjadřoval Evropský soud pro lidská práva v rámci případu *Vo* proti Francii, který blíže rozebíral Mgr. Hájek, ze kterého vyplývá, že je pouze v dikci Vysokých smluvních stran vymezení práv nenarozeného dítěte. Ten, v poznámkách pojednávajících o common law, dochází k závěru, že je-li dítě schopné života mimo tělo matky, může být ten, jenž způsobil smrt dítěte stíhán za jeho tzv. zkázu.²⁹

Z tohoto se dá odvodit, že práva nenarozeného dítěte jsou chráněna, ačkoliv o povinnostech ustanovení českého práva nic nepoznamenávají, nehledě k tomu, že tato práva jsou omezená právy matky, na což narazíme v následující kapitole blíže a podléhají možnosti interrupce

1.6 Právo na soukromý a rodinný život

Pod tímto pojmem je možné představit opět velmi rozsáhlou oblast práva zakotvenou v mezinárodních smlouvách o lidských právech stejně jako v ústavním právu České republiky.

Tato oblast do sebe zahrnuje totiž nejen právo na život, jak bylo definováno výše, případně na soukromí nebo na rodinu. Zahrnuje do sebe i oblast ochrany dobrého jména, jež je tím prvním, co rodinu spojuje a označuje jako celek. Ačkoliv jak vyplývá z výše psaného, dnes tomu tak již není zcela běžně a ochrana jména a dobré pověsti se vztahuje opět spíše k jednotlivci, i když se dá vztáhnout i na rodinu. Vzhledem k tématu této práce se podrobněji budou touto oblastí zabývat další kapitoly, i když, stejně jako v tomto úvodu pro definici pojmu, v omezeném rozsahu souvisejícím s tématem práce. Nicméně je třeba uvést několik aspektů, které jsou vyvozeny ze zde již poznamenaného.

²⁹ HÁJEK, Michal. Několik poznámek k případu *Vo* proti Francii. *Časopis pro právní vědu a praxi*, Brno, Muni Press. ISSN 1210-9126, 2010, vol. 2010, no. 2, s. 194-200.

Samotný pojem lze shrnout poměrně obecně v rámci ústavního práva tak, že se zabývá oblastí osobního života člověka a jeho blízkého okolí ve vzájemných vztazích, založeného na vzájemné podpoře, péči, naplňování povinností určených zákonem a práv zákonem přiznaných, požívající ochranu garantovanou státem. Ochrana dobré pověsti, jména, lidské důstojnosti a osobní cti³⁰ jsou práva, která přímo rozvíjí čl. 7 Listiny, ovšem nedají se vztáhnout pouze jako její část. Jsou velmi rozsáhlým aspektem, který dává další rozměr pojmu svoboda či soukromí nebo nedotknutelnost osoby. K tomu nesmíme opomenout právo na nedotknutelnost obydlí³¹, které rozvíjí právo na soukromí již nepřímou, netýká se totiž člověka, ale prostoru, který je vyhraněn jen jemu a jeho rodině, nebo přátelům ve vztahu soužití, čili jen velmi omezenému okruhu osob, které vzájemně sdílejí daný prostor a respektují osobní soukromí i v rámci takto rozšířené oblasti.

Již v rámci definice nedotknutelnosti osoby bylo určeno právo na soukromí, na rodinu, omezení zásahů zvenčí, ale též bylo poznamenáno, že je třeba určit i rozsah možného zásahu do tohoto práva, aby nedošlo ke zneužití tohoto práva a též současně s tím nedošlo k nepřiměřeným zásahům do tohoto práva, jak již bylo rozebráno výše.

Nehledě tedy na již zmiňované právo interrupce ženy, jinak řečeno možnost zásahu do práv dítěte svým právem na svobodné rozhodování. V rámci tohoto je potřeba mít na zřeteli, že:

„Ústavní hodnotu nenarozeného lidského života je proto možné chránit jen do takové míry, aby tato ochrana nezpůsobovala zásah do podstaty svobody ženy a jejího práva na soukromí.“³²

Předně je třeba zmínit i z těchto práv vyplývající povinnosti, kterými bezesbytku jsou vzájemný respekt k právům jednotlivých členů soukromého okruhu osob, tedy rodiny a

³⁰ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, *Listina základních práv a svobod*, čl.8

³¹ Ústavní Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, *Listina základních práv a svobod*, čl.12

³² TĚŠÍNOVÁ, Jolana., ŽDÁREK, Roman., POLICAR, Radek. *Medicínské právo*. 1. vydání. Praha: C. H.Beck, 2011. s. 126. ISBN 978-80-7400-050-8

přátel, neomezování práv těchto jednotlivců a na druhé straně povinnost adekvátní péče a výchovy rodičů vůči dětem (či jiných osob vymezených podle občanského zákoníku)³³.

Samotný okruh práce určuje jen velmi omezenou oblast, která je v rámci tohoto pojmu důležitá a to oblast práv a povinností rodičů vůči dítěti v době těhotenství a porodu. I proto je oblast vymezení práva na rodinný a soukromý život poměrně obsáhlou kapitolou, kterou je nutné pojmut v takto omezeném rozsahu v pozdějších kapitolách.

1.7 Právo na zdravotní péči

Právo na zdravotní péči je garantováno Listinou³⁴ I Evropská unie se touto otázkou blíže zabývá ve své normotvorné činnosti. Ale co je možné si představit pod tímto pojmem je opět trochu složitější pro nalezení. Listina základních práv a svobod deklaruje právo na ochranu zdraví a bezplatnou zdravotní péči na základě povinného všeobecného pojištění.

Z pohledu Evropského práva se touto otázkou zabývá směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/24/EU ze dne 9. března 2011 o uplatňování práv pacientů v přeshraniční zdravotní péči, která je pro v rámci této práce podstatná jen z pohledu možnosti porodu mimo nemocniční zařízení v zahraničí. Oblast práce se ale zaměřuje na úpravu práva na domácí porod v rámci práva na soukromý a rodinný život v rámci Českého státu. Pro potřeby práce je toto sice důležité zmínit, ale je nutné se zaměřit na oblast českého práva.

Pro bližší definici je potřeba opustit oblast ústavního práva a vstoupit do oblasti práva medicínského, přesněji jde o zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování v platném znění, který určuje, jakou oblastí se daný zákon zabývá, přesněji:

³³ Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*, část II, kde ačkoliv je zde stěžejní oblast v době porodu, tedy pro tuto práci nejsou podstatné části o osvojení a jiných druzích péče, povinnosti je v oblasti péče potřeba vztahovat na všechny možné alternativy, i když téma této práce je velmi omezené v rámci tohoto rozsahu.

³⁴ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., *v platném znění, Listina základních práv a svobod*, čl. 31

“Tento zákon upravuje zdravotní služby a podmínky jejich poskytování a s tím spojený výkon státní správy, druhy a formy zdravotní péče, práva a povinnosti pacientů a osob pacientům blízkých, poskytovatelů zdravotních služeb, zdravotnických pracovníků, jiných odborných pracovníků a dalších osob v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb, podmínky hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb, další činnosti související s poskytováním zdravotních služeb a zapracovává příslušné předpisy Evropské unie.”³⁵

Dále hned v tomto předpisu shlédneme, co si český zákonodárce pod zajištěnou zdravotní péčí představuje³⁶. Jedná se o poměrně rozsáhlý výčet služeb poskytovaných poskytovatelem zdravotních služeb a určení jednotlivých součástí zdravotní péče. Za nejdůležitější v tomto ohledu je ovšem základní výčet zdravotních služeb. Je jimi soubor činností a opatření, které jsou prováděny u fyzických osob, aby předcházeno nemocem, aby nemoci byly odhalovány a odstraňovány, stejně jako vady nebo zdravotní stav, který není žádoucí, dále pak takové činnosti a taková opatření, která slouží k udržení, obnovení nebo zlepšení zdravotního a funkčního stavu, prodloužení, nebo též udržení života a zmírnění utrpení, pomoci při reprodukci a porodu, posuzování zdravotního stavu.³⁷

Výčet je poměrně široký, nicméně proti možnostem moderní medicíny velice obecný. I proto je vlastně dále tento zákon rozváděn podzákonnou normotvorbou, jako například vyhláškou o věcném vybavení, o které bude pojednááno níže.

Tento zákon se zabývá druhy a formami zdravotní péče stejně jako poskytovateli této péče samozřejmě i v rozsáhlejší podobě v následujících paragrafech, ovšem pro základní představu pojmu zdravotní péče je tento stručný výčet dostačující. Už proto, že je z něj jasně patrné, že zdaleka ne všechna péče je považována za základní, tedy hrazenou z

³⁵ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, § 1

³⁶ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, § 2, kde je podrobný výčet služeb, které mají další specifikaci v rámci prováděcího předpisu vyhlášky ministerstva zdravotnictví č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče

³⁷ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, § 41

všeobecného zdravotního pojištění podle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

Pro tuto práci je to oblast však naprosto nezbytná. V rámci ochrany soukromého a rodinného života, stejně jako ochrany života novorozence či nenarozeného dítěte za daných okolností. O tom ale blíže v následujících částech práce.

V rámci tématu této práce je důležitá především ta oblast, která představuje část hrazené péče, neboť ta rozhoduje o tom, jakou část garantuje stát a v jakém rozsahu zajišťuje poskytnutí péče jak matce, tak dítěti. Také je podstatné to, že péči může matka odmítnout a vystavit riziku jak sebe, tak potomka. Zákon a ani ústava neomezuje matku v odmítnutí naplnění svého práva na zdravotní péči.³⁸

Tím ale samozřejmě může ohrozit život dítěte, nicméně právo na toto odmítnutí má a stále má možnost odepřít naplnění práv svého dítěte. Tuto mezeru v zákonné úpravě považuji za velice nepříjemný fakt a s tím i skutečnost, že chybí stanovení odpovědnostních faktorů v takové situaci a dají se tyto odvozovat jen velmi obtížně. Obzvláště v rámci zajištění práv dítěte na zdravotní péči, za které jsou odpovědní právě rodiče či jiné osoby určené zákonem, podle zákona č. 89/2012 Sb, občanského zákoníku.

Alternativa lékařské péče v podobě péče porodních asistentek je hlavním předmětem diskuzí v tématu domácích porodů, neboť jejich výkon je vykládán ve výrazné většině případů jako výkon non lege artis ze strany ČLK, ačkoliv zákon výkon porodů doma nezakazuje a co není zakázáno, je dovoleno.

Porodní asistentky by měly mít z principu svého povolání dostačující odbornou způsobilost k provádění domácích porodů a v rámci zahraničí k tomu tak je i přistupováno a jsou tedy brány v podstatě jako partnerky³⁹, nebo spíše jako zástupci lékařů v rámci výkonu této

³⁸ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, § 34

³⁹ CANDIGLIOTA, Zuzana., KOLÁČKOVÁ, Jana. a SNÁŠELOVÁ, Klára. Péče porodních asistentek. Analýza právní úpravy vybraných evropských států. *Liga lidských práv*. [Online] říjen 2010. [Citace: 28. 12 2013.] http://llp.cz/wp-content/uploads/Pece_porodnich_asistentek_mimo_porodnice.pdf. ISBN: 978-80-86520-38-4

péče. Samozřejmě jen do určité míry v rámci normálního porodu, o kterém bude pojednáváno níže.

1.8 Porod a domácí porod z pohledu práva

Ve své podstatě je třeba rozlišit pouze stav, kdy je porod uskutečněn v zařízení, které je specializováno na zdravotní služby a kdy je uskutečňován v prostředí domácím, nebo domácímu prostředí podobném a s tím související okolnosti zajištění adekvátní péče.

1.8.1 Porod

Porod, dle již výše zmíněného zákona, spadá pod jednu ze základních oblastí ošetrovatelské činnosti. I přes to, že se nejedná o nemoc nebo vážnou poruchu zdraví, zákon jí skýtá možnosti, jako by stav těhotenství a následně porod, byly zdravotními problémy.

Z pohledu medicínského se jistě jedná o oblast velmi náročnou pro organismus dítěte i matky, který může skončit za určitých okolností smrtí jednoho či obou, i přes fakt, že se nejedná o nemoc, případně i trvalými následky negativního charakteru (postižení následkem poškození u dítěte, neschopnost dále otěhotnět či donosit dítě u matky apod.).

Pod pojmem porod je potřeba si představit přirozený biologický proces reprodukce člověka, jemuž je skýtána právní ochrana a zákonem zaručena péče. Z pohledu biologické, potažmo lékařského, je možné zvolit definici pro začátek normálního, či jinými slovy fyziologického porodu z praktické příručky Světové zdravotnické organizace:

“Normální porod definujeme jako: spontánně vyvolaný, s nízkým rizikem na počátku porodu, které je neměnné během celé I. i II. doby porodní. Dítě se narodí spontánně v pozici hlavou napřed, v období mezi ukončeným 37. a 42. týdnem těhotenství. Po porodu jsou matka i dítě v dobrém stavu.”⁴⁰

⁴⁰ Odbor reprodukčního zdraví a výzkumu . Aperiio. *Aperiio*. [Online] 19. 3 2011. [Citace: 2. 12 2013.] http://www.aperio.cz/data/1/WHO_Pece_v_prubehu_normalniho_porodu.pdf. WHO/FRH/MSM/96.24 .

Z toho vyplývá, že porod může být různého charakteru a může mít i jiné vlastnosti, pokud se nebude jednat o porod normální. V rámci českého práva je ekvivalentem právě použitá alternativa - porod fyziologický.

Tato definice je zvolena proto, že zákonná definice je velmi strohá a z pohledu samotného průběhu tohoto procesu v podstatě nic nevysvětluje:

“V tomto zákoně se rozumí porodem takové ukončení těhotenství, při kterém je do matriky narození zapsáno narození dítěte,”⁴¹

V rámci zákona o veřejném pojištění se o porodu píše, že je hrazen na základě veřejného zdravotního pojištění a v rozsahu odpovídajícímu zdravotnímu stavu pojištěnce. Tato specifikace není dostatečně konkrétní, aby mohla sloužit jako definice.

Z medicínského hlediska má určité fáze, na které se porod u člověka dělí, a je řešena i doba těhotenství. Samotný stav definice porodu souvisí i s další oblastí a to, zda byl plod porozen živý či nikoliv. Pro další dokreslení je možné citovat zákon č. 372/2011 Sb., kde se definuje rozdíl mezi plodem a novorozencem:

“Plodem po potratu se rozumí plod, který po úplném vypuzení nebo vynětí z těla matčina neprojevuje ani jednu ze známek života a současně jeho porodní hmotnost je nižší než 500 g, a pokud ji nelze zjistit, jestliže je těhotenství kratší než 22 týdnů. Biologickými zbytky potratu se především rozumí placenta a těhotenská sliznice.”⁴²

Tento rozdíl v rámci porodu je podstatný i pro přiznání práv dítěte, včetně práva na život. Ve výsledku lze dítěti, byť mrtvému po narození, přiznávat práva, pakliže nejsou naplněna kritéria definice plodu po potratu a pakliže odborník zajišťující péči při porodu konstatuje, že dítě bylo narozeno živé. Rozhodujícím je také faktor ten, že musí jevit známky života v

⁴¹ Zákon č. 187/2006 Sb, o nemocenském pojištění v aktuálním znění, § 3, písm. m)

⁴² Zákon č. 372/2011 Sb, zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, § 82, odst. (2)

době porodu a pokud by došlo k úmrtí, tak právě až poté, co se narodí, jinak se dle občanského zákoníku na dítě hledí, jako by nebylo.⁴³

Z pohledu práva je potřeba se zabývat tím, jak práva v rámci porodu vznikají, mění se a zanikají, pokud toto nastává.

1.8.2 Domácí porod

Při domácím porodu, přesněji porodu mimo nemocnici, pro něž je základem porod přirozený, normální či jinak řečeno fyziologický porod rozebraný výše, může dojít k potratu plodu, tak jako k narození novorozence, stejně jako u porodu v nemocnici, rozdíl je v prostředí a poskytované péči. Pojmu domácí porod je v práci užíván proto, že hlavním kritériem je přirozenost prostředí rodiček, tedy “domácí prostředí”. Porod v nemocnici je zde též používán jakožto péče zaručovaná českým právem v rámci zdravotní péče. Stěžejním aspektem jedné stránky je rozdíl v přístupu odborné asistence, pokud vůbec nějaká asistence při tomto porodu je. Pro přesnější definici se obrátím na oficiální stránky Porodního domu u čápa, který dlouhodobě v České republice obhajuje právo žen na volbu místa porodu. S ohledem na českou legislativu nyní poskytuje jen poradenský servis, protože není po technické stránce vybaven na to, poskytovat zdravotní péči v průběhu porodu a bezprostředně po něm:

“Přirozený porod je porod, který se rozbíhá a probíhá samovolně, a probíhá bez vnějších zásahů. Žena podle svých instinktů sama určuje jeho průběh.

Přirozený porod probíhá

*nerušen vnějšími zásahy, protože ty jeho přirozený průběh mění**

v domácím prostředí nebo v prostředí připomínajícím domov

Při přirozeném porodu

⁴³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 25

je rodičce umožněn zcela volný pohyb během první i druhé doby porodní

žena sama zvolí polohu ve vypuzovací fázi porodu

pomáhá rodičce aktivně její partner

se vůbec neprovádí holení rodidel ani klystýr

se nástřih hráze (epiziotomie) neprovádí rutinně

se nepoužívají prostředky k urychlení porodu

se nepoužívají tzv. bezbolestné metody (epidurální analgésie)

v případě zvýšeně vnímané bolesti se namísto léků užívají přírodní metody tišení bolesti (masáže, sprcha, změny polohy, psychické povzbuzování)

je ihned po porodu dítě vloženo do náruče matky k zajištění důležitého prvního kontaktu dítěte s matkou

po nezbytném ošetření dítěte po porodu je dítě již trvale ponecháno u matky"⁴⁴

V rámci výše uvedené definice je místo porodu až druhotným faktorem, nicméně základním prvkem porodu domácího je právě dojem z prostředí navozující „pocit domova“. Pakliže se zvaží současná úprava, tak porod nemůže být veden jinde, než v k tomu určených prostorách. O tom bude pojednáno později.

Následující část pojednává o zdánlivě protichůdné definici porodního domu, která opomíjí právě fakt soukromí domova a definuje jen okolnosti zdravotní péče, nikoliv prostředí. Celkovým opomenutím definice je, že podmínka přirozeného porodu je jen jedním z faktorů porodu domácího. Z toho vyplývá, že druhou částí domácího porodu je prostředí.

⁴⁴ ŠTROMEROVÁ, Zuzana. *Přirozený porod*. Porodní dům U Čápa. [Online] 2000-2013. [Citace: 15. 11 2013.] <http://www.pdcap.cz/Texty/Versus/AktivniPorod.html>.

Mohlo by se zdát, že porod ve zdravotnickém zařízení oproti porodu domácímu má značné množství nevýhod, ale na toto téma lze polemizovat, neboť se tu střetávají názory zastánců jedné a druhé strany. Co se tohoto týče, tak jednotlivé názory budou dávány do vzájemné kontrapozice v průběhu následujících kapitol společně s právem na život novorozence, jehož se tato oblast týká nejvíce.

Zakotvení domácího porodu v právu je poměrně problematické už z toho pohledu, že současná právní úprava domácí porody nezakazuje, jak již bylo v práci poznamenáno. Současně je ale též vyhláškou Ministerstva zdravotnictví 428/2013 Sb. Vyhláška o stanovení hodnot bodu, výše úhrad hrazených služeb a regulačních omezení pro rok 2014 hrazen z veřejného zdravotního pojištění pouze porod v porodnici, byť pouze s asistentkou, nikoliv však porod doma.

V podstatě to znamená, že právo žen родit v jejich přirozeném prostředí není nijak narušeno, ale není zcela podporováno stran zákonodárce, neboť ze zákonné úpravy vyplývá, že porod doma je buď nezajištěný, nebo hrazený pouze ze strany rodičů, o čemž bude pojednáno blíže v následujících kapitolách.

2 Právo na soukromý a rodinný život a právní úprava

Právo na soukromý a rodinný život je základním prvkem této práce, tudíž je třeba jej ustanovit v rámci právní úpravy České republiky. Prvotním krokem je určení posloupnosti právních předpisů, ve kterých je daná problematika upravována. Vzhledem k tomu, že právo na soukromý a rodinný život zasahuje do oblastí soukromého i veřejného práva v podústavních předpisech, bude v této práci řešena především oblast porodů, domácích porodů, zdravotní péče, práv dítěte, rodičů a jejich vzájemné souvislosti. Posloupnost v této práci bude stavěna ve smyslu ústavního práva jakožto hlavního základu pro tuto práci, dále rozvinutého pohledem mezinárodního práva včetně specifického práva Evropské unie a následně budou definovány i podústavní zákonné předpisy souvisejícími s danou oblastí tématu práce.

Tato kapitola si však klade za cíl hlavně nastavit rámec pro kapitolu pozdější rozebírající právě dané zakotvení ve vnitrostátní podústavní rovině zajišťující zabezpečení ústavně garantovaných práv. Proto do jisté míry musí pro zachování jisté logické posloupnosti zůstat pouze u ústavního a mezinárodního právního základu pro danou problematiku, protože tato práce se bude v pozdější části zabývat vnitrostátní úpravou této problematiky.

Vzhledem k tomu, že oblast mezinárodních smluv a práva Evropské unie je přímo slučitelná s oblastí práva Ústavního, jelikož podle Ústavy České republiky se mezinárodních smluv užije před zákonem a dokonce pokud mezinárodní smlouva stanoví něco jiného, než stanoví zákon, tak zákona užito nebude⁴⁵, dále Ústava stanoví přenositelnost některých pravomocí orgánů české republiky na mezinárodní organizace či instituce.⁴⁶ Dalším důležitým prvkem v rámci mezinárodních smluv, a to smluv o lidských

⁴⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky v platném znění*, čl. 10

⁴⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky v platném znění*, čl. 10a

právech, je nález Ústavního soudu č. 403/2002 Sb.⁴⁷, kde Ústavní soud judikoval, že zpětné omezení již dosažené ochrany lidských práv jakoukoliv novelou Ústavy je nepřípustné. Tím rozhodl nejen o tom, že je smlouvám o lidských právech zajištěn význam na úrovni práva ústavního, ale též je jim poskytnuta ochrana ze strany ústavního soudu, jehož pravomoci jsou jinak taxativně vymezeny v Ústavě.⁴⁸

2.1 Zakotvení v Ústavě ČR a Listině základních práv a svobod.

V rámci této kategorie je potřeba se zabývat dvěma, v této práci již zmíněnými, zákony a to č.1/1993 Sb. a 2/1993 Sb.

2.1.1 Ústava

Právo na rodinný a soukromý život v rámci ústavy jsou zakotvena již v prvních člancích Ústavy⁴⁹. V rámci těchto článků se zajišťuje, že zdrojem veškeré moci je Lid. Ve svém důsledku to znamená, že základním prvkem moci zákonodárné, výkonné a soudní je člověk a občan. Ovšem také stanoví, že výkon veřejné moci svěřený do rukou lidu je stanoven zákonem, tedy to značí, že i když moc pochází z lidu, lid jej musí vykonávat zprostředkovaně (v rámci českého prostředí až na výjimky jako například právo petiční). Toto odráží i třetí odstavec čl. 2 ve svém znění, jež stanoví službu státní moci pro všechny občany a je uplatnitelná v mezích a způsoby stanovenými zákonem. Prvkem ochrany soukromí jako takového v rámci ústavy lze považovat již ustanovení Ústavy, kde se stanoví, že každý občan může činit to, co není zákonem zakázáno⁵⁰. Tedy nikdo nemůže občanu zakázat konat cokoli, co nezakáže zákon, nemůže jej omezit ve výkonu jeho

⁴⁷ Nález Ústavního soudu č. 403/2002 Sb. *Ve věci návrhu Vrchního soudu v Praze na zrušení § 5 odst. 1 věty druhé a § 8 odst. 3 věty druhé zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů*, 25. června 2002.

⁴⁸ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky v platném znění*, čl. 112

⁴⁹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky v platném znění*, čl. 2 - 4

⁵⁰ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky v platném znění*, čl. 2, odst. 4)

soukromých aktivit, v jeho soukromém životě a dokonce ani v jeho veřejném působení bez zákona. Stejně tak stanoví, že člověk nesmí být nucen k ničemu, co mu zákon neukládá. Články 3 a 4 zajišťují přímé vyslovení ústavnosti Listiny základních práv a svobod a ochrany soudní mocí poskytované základním lidským právům a svobodám.

Jako další významný prvek ústavy v rámci ochrany základních lidských práv je považována část Ústavy, pojednávající o Ústavním soudu, ve kterých se vymezují pravomoci Ústavního soudu⁵¹, a to především čl. 87, písm. d), které stanoví následující:

“d) o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod,”

Tímto je stanovena ochrana, jejíž bližší určení stanoví zákon, přesněji zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu ČR. Tento stanoví i podmínky, za jakých může ochranu svých práv občan⁵².

V rámci ústavy také je zajištěna ochrana soudní, která může omezit lidská práva a to mimo jiné právo na ochranu nedotknutelnosti osoby, jeho svobody a soukromí. Tato oblast je řešena v rámci vymezení pravomocí soudní ochrany práv člověka⁵³. Na základě ústavy se omezení práv koná jen na základě zákona, nebo soudního rozhodnutí⁵⁴. Poté ústava řeší jednotlivé pravomoci soudů s odkazem na bližší úpravu v zákoně, až nakonec stanoví rovnost každého účastníka řízení před soudem⁵⁵, čímž také, mimo jiné, zajišťuje spravedlivou ochranu soukromých práv člověka.

Je velmi zajímavé sledovat, jak je Ústava sestavena a zpracována i z toho důvodu, že jako celek je přímo aplikovatelná a tím, jak intenzivně se promítne do běžné normotvorby, se dá

⁵¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky v platném znění*, čl. 83 - 89

⁵² Zákon č. 182/1993 Sb., *zákon o Ústavním soudu ČR*, oddíl III

⁵³ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky v platném znění*, čl. 90 - 96

⁵⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky v platném znění*, čl. 90

⁵⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky v platném znění*, čl. 96, odst. 1)

ukázat ústavnost státu.⁵⁶ O to zajímavějším je tento fakt ve chvíli, kdy je možné zjistit, že i přes to, že zajišťuje jistou úroveň práv, nejsou jejím obsahem základní lidská práva, která jsou řešena až v Listině.⁵⁷

2.1.2 Listina základních práv a svobod

Druhým základním předpisem Ústavního pořádku České republiky je Listina základních práv a svobod (dále "Listina"). Prvním důležitým článkem v rámci této práce, jenž je nezbytný pro základní pojetí svobody, soukromí a rodiny, je právo na život.⁵⁸ Je pravdou, že úplným základem je listinou zajišťované právo, že každý je způsobilý mít práva⁵⁹, ale pro účely této práce je podstatné především to, že je v Listině zakotveno toto základní právo člověka. Tento článek má za svou tematiku ochranu práv člověka, což zaručuje i článek 10 a z toho by se dalo odvodit i již zmíněné právo nascitura na život. Nicméně tímto se zabývá především právě zmíněný článek 6.⁶⁰ Nelze však zapomínat, že důležitost práva je určena především zákonodárcem. Jak zákonodárce určil prioritu práv, je možno z daného pojetí určit poměrně snadno. Důležitost se značí tím, v jakém pořadí je zákonodárce v normotvorném procesu skládá za sebou v rámci daného právního předpisu. Z tohoto důvodu se dá způsobilost mít práva považovat za důležitější, než právo na život, avšak v rámci této práce je tento fakt brán jako předpoklad, protože u tohoto práva ke kolizi nedochází, na rozdíl od práva na život.

O právu na ochranu života již před narozením již bylo pojednáno v rámci kapitoly *Definice pojmů* a podkapitoly *Dítě*. Nicméně je vhodné připomenout několik základních prvků z

⁵⁶ PAVLÍČEK, Václav.; a kol., *Ústavní právo a státověda II. díl Ústavní právo České republiky*. Praha: Leges, 2011, ISBN 978-80-87212-90-5, str. 325

⁵⁷ PAVLÍČEK, Václav.; a kol., *Ústavní právo a státověda II. díl Ústavní právo České republiky*. Praha: Leges, 2011, ISBN 978-80-87212-90-5, str. 325

⁵⁸ Ústavní Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, *Listina základních práv a svobod*, čl. 6

⁵⁹ Ústavní Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, *Listina základních práv a svobod*, čl. 5

⁶⁰ PAVLÍČEK, V.; a kol. *Ústava a ústavní řád České republiky, Komentář 2.díl Práva a svobody*. Linde Praha a.s., Praha, 1999. ISBN 80-7201-391-2 str. 109, 112

dané definice a problematiky. Dítě podle definice vycházející z této práce pojímá právo jako „každý“ od chvíle, kdy není možné jeho právo na život porušit z principu výkonu práva svobodné volby matky a podle článku 10 Listiny má právo na pojmání ochrany jemu takto přiznaných práv, včetně práva na život. To podporuje i ta skutečnost, že dítě pojímá dědických práv, narodí-li se živé, i když v době dědění ještě není narozené.⁶¹

Samotné právo na život je nezbytným předpokladem pro svobodu, soukromí a i rodinu, či rodinný život. Dotýká se také velmi znatelně dané problematiky této práce z pohledu dítěte, do jehož práv se může zasahovat. Právem na život je, i dle výkladu Doc. Klímy, jak jsme psali výše, nejen právo fyzické existence člena společnosti, ale i jeho výsadní právo být zplozen a zrozen. Dále se o něm dá říci, že je vázané na každou lidskou bytost a závazné vůči všem ostatním lidským bytostem navzájem a Doc. Klíma teorii dokonce rozvádí natolik, že dává skrze výklad listiny do významu to, že stát, nebo též jinak řečeno veřejná moc, má podmínky pro výkon tohoto práva umožnit, chránit a ozdravovat a to včetně objektivní péče o lidské zdraví a lidskou fyzickou existenci⁶². Nelze opomenout i okolnosti z Listiny vyplývající, které zadávají možnost považovat činy ohrožující toto právo za nikoliv protiprávní, jako například nutná obrana⁶³.

Ovšem v rámci této oblasti je třeba se držet v rovině vytyčené v úvodní části a tedy by bylo vhodné nezabývat se všemi aspekty práva na život, ale pouze oblastí týkající se právě zdravotní péče, práva na zplození a zrození a samotnou fyzickou existenci spíše, než okolnosti vylučující protiprávnost naznačené výše, ačkoliv se tématu dotýkají právě v oblasti volby místa porodu a výběru, zda péče bude dítěti poskytnuta, či nikoliv.

Jak již bylo předestřeno, tak právo na život je základem pro další práva vyplývající z faktu fyzické existence jednotlivce. Je-li naplněn tento předpoklad, můžeme přejít k části další a tou je právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí.

⁶¹ KLÍMA, Karel.; a kol., *Státověda*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 322, ISBN 978-80-7380-296-7, str. 972 -974

⁶² KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. Dobrá voda : Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-20-1., str. 283

⁶³ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. Dobrá voda : Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-20-1., str. 284

Tato oblast je zahrnuta v rámci Listiny, kde je zakotven obecný princip ochrany člověka především jako celistvé fyzické živoucí bytosti, stejně jako požadavek na bližší úpravu zákonem. Listina také hovoří o zákazu mučení a podrobení krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu.⁶⁴

V oblasti soukromí je důležité soukromí všech účastníků, do jejichž práv by porod mohl zasahovat, ale primárně opět pro matku, otce a dítě. Bez ohledu na zdravotní péči je nutné se zamyslet nad tím, že otec dítěte a především matka dítěte nemají příliš na výběr než do práv dítěte zasahovat a proto bližší zákonná úprava, na kterou je odkazováno, je naprosto nezbytná, aby byla práva dítěte zajištěna stejně, jako práva rodičů.

Jak bylo v rámci definice tohoto pojmu rozebíráno i jednotlivé stránky nedotknutelnosti osoby, tedy zde je blíže rozvíjet není tolik zapotřebí, ale kromě fyzické integrity nesmíme zapomínat i na dopad psychický, jak je zmíněno výše. Pro oblast porodu a domácího porodu je totiž velmi důležitý i právě aspekt psychický. O tom blíže v pozdějších kapitolách.

Jak se píše v knihách Doc. JUDr. Klímy, je pojem soukromí při nejmenším složitý, neboť se dá vztáhnout nejen na danou osobu, ale též na její nejbližší okolí v podobě rodiny a přátel, jak jsme již rozebírali. Samotný princip nedotknutelnosti osoby musí být chápán v nastavení proti jakýmkoliv nepříznivým vnějším vlivům vůči osobě a jejímu soukromí, ať již v podobě obydlí, fyzické, či psychické integrity jednotlivce, nebo i v narušení soukromí jeho rodiny.⁶⁵ Na druhou stranu vzhledem k obecnosti daného ustanovení, i s přihlédnutím na odkaz nutné úpravy zákonem v ustanovení samotném, je nutné problematiku zkoumat z pohledu zákonů podústavní právní síly, které jsou, jak bylo řečeno, nutné k provedení tohoto práva.

⁶⁴ Ústavní Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v *platném znění*, *Listina základních práv a svobod*, čl. 7

⁶⁵ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. Dobrá voda : Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-20-1.,str. 284 – 286 a KLÍMA, Karel.; a kol., *Státověda*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 322, ISBN 978-80-7380-296-7

Velmi důležitou stránkou vyplývající z tohoto článku je i záruka dávaná státem na jeho ochranu a to hned v prvním odstavci a první větě daného článku. Technicky to značí, že stát, jakožto nositel veřejné moci, zajišťuje a zaručuje každému právo na jeho nedotknutelnost. Na rozdíl od článku předchozího je zde stát tím, kdo člověku toto právo zajišťuje, nejen chrání.

Tím je i znát, že na rozdíl od právní úpravy způsobilosti mít práva a práva na život se u soukromí a nedotknutelnosti osoby již jedná o poměrně umělý institut, který vyžaduje jistou formu spravedlivého určení ze strany nezávislé moci nad jednotlivci, i vzhledem ke vznikajícím nerovnostem mezi účastníky kterýchkoliv právních vztahů, především pak nerovnost postavení mezi mocí veřejnou a fyzickou osobou a tedy nutnost člověka chránit a zajišťovat mu rovné postavení a stejně tak před ním chránit zájmy druhých.

Neopomenutelnou částí práva na soukromý a rodinný život je právo na osobní svobodu jednotlivce.⁶⁶ Dá se považovat za další rozvinutí článku 6 a 7 Listiny. Zatímco tyto dva články se zabývaly především ochranou lidského života, dále ochranou fyzické a psychické integrity člověka, v tomto odstavci rozebíraná část Listiny zase dbá především možnosti svobodného konání, rozhodování a života jakožto průběhu a součtu činností jednotlivce. Ačkoliv se v rámci ustanovení Listiny hovoří o oblasti především zákazu omezení osobní svobody, čili pohybu, rozhodování či jednání z důvodů jiných, než zákonem stanovených a zabývá se především stíháním, zadržením, zatčením, vazbou a převzetím či držením v ústavní zdravotnické péči bez souhlasu osoby, výkladově se dá vztáhnout i na oblast svobodného jednání a rozhodování.

Tento aspekt je velmi důležitý pro oblast rozhodnutí rodičů, kde a za jakých okolností bude veden porod, stejně jako oblast, zda takové rozhodnutí vůbec učinit může, jaké z toho plynou důsledky pro práva dotčených osob a samozřejmě i odpovědnostní faktory vyplývající z nakládání s právy osoby, jež svá práva sama nemůže bránit, tedy odpovědnostní faktory za dítě.

⁶⁶ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, *Listina základních práv a svobod*, čl. 8

Vzhledem k tomu, že i tuto svobodu zajišťuje stát, tak stát musí zaručit, že člověk nebude stíhán za rozhodnutí a jednání vykonaná svobodně, stejně jako za projevy a jiné činy vykonané v rámci zákonem stanovených mezí. Tedy nebude stíhán ani za to, že zvolí nestandartní způsob porodu. S tím souvisí i již zmíněná, Ústavou zaručená svoboda člověka konat to, co mu zákon nezakazuje.

Z tohoto důvodu lze tento článek určit za přiměřeně směřodatný pro tuto práci. Vztahuje se ke svobodné volbě založení rodiny a to i volbě zplození a zrození. Tímto článkem je vlastně dána možnost osobní volby založení rodiny a způsobu přivedení novorozence na svět. Nesmíme ale zapomínat na to, že právo založit rodinu je velice obsáhlou oblastí v rámci soukromí.⁶⁷ Na složitost definice rodiny bylo poukázáno již v kapitole *Definice pojmů*, ale i přesto se můžeme o původu této svobody přesvědčit i v historickém kontextu v rámci práva velké Británie u spisu Habeas Corpus Act, nebo v rámci Velké francouzské revoluce, jež měla hlavním heslem Liberté, Egalité, Fraternité, čili Svoboda, Rovnost, Bratrství, jež se z hesla této revoluce přenesla do motta Francie.

Jako důležitý aspekt podporující tvrzenou definici z kapitoly *Definice pojmů* práce bych rád poukázal na výklad Doc. Klímy, který říká, že některá práva a povinnosti, která mají manželé, náleží dle analogie i partnerům podle zákona o registrovaném partnerství.⁶⁸

Pod právo na ochranu soukromí jistě spadá i článek 9 Listiny, nicméně pro účely této práce není směřodatný, proto se jím blíže zabývat tato práce nebude. Hodnotnější pro tuto práci je však část pojednávající o lidské důstojnosti, cti a ochraně dobrého jména.

Lidská důstojnost, čest, dobrá pověst a ochrana jména jsou základní předpoklady pro rodinu jako takovou, která nese společné jméno, společnou pověst, sdílí společné bydlení (ve

⁶⁷ WÁGNEROVÁ, Eliška.; ŠIMÍČEK, Vojtěch., LANGÁŠEK, Tomáš., POSPÍŠIL, Ivo.; a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s.. 2012, ISBN 978-80-7357-750-6 str. 282,

⁶⁸ KLÍMA, K. a kolektiv, *Komentář k Ústavě a Listině 2. rozšířené vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, , ISBN 978-80-7380-140-3; PAVLÍČEK, Václav.; a kol. *Ústava a ústavní řád České republiky, Komentář 2. díl. Práva a svobody*. Linde. Praha, 1999, s. 257, ISBN 80-7201-170-7

smyslu rodiny v užším významu), má právo na zachování důstojnosti jak jednotlivce, tak rodiny jako celku. Dá se označit za přímé rozšíření významových hodnot z článku 7 Listiny. Toto se promítá jak v životě jednotlivce, tak život jednotlivce se promítá v tomto významu i do rodiny ze které pochází, či kterou tvoří v jakýchkoliv vztazích. O tom jsme již ostatně blíže pojednávali v rámci kapitoly *Definice pojmů*.

Další důležitou částí práv člověka, nejen tedy ochrana jeho soukromí, života a rodiny, je i ochrana před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním jeho osobních údajů, jak o tom vypovídá Listina.⁶⁹ To samo o sobě je také poměrně zásadní pro volbu porodu, protože v rámci porodu domácího nedochází k zápisu osobních údajů, na rozdíl od porodu ve zdravotnickém zařízení, kde dochází k hospitalizaci a s tím souvisejících záznamů povinných ze zákona, za účelem výkonu zdravotní péče. Samotná ochrana těchto práv je více konkretizována v rámci zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, dále v zákoně č. 301/2000 Sb. o matrikách, ve smyslu osobních údajů shromažďovaných státem, což pro oblast práce je podstatné jen okrajově a v zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování v platném znění, který udává povinné administrativní úkony spojené s evidencí osobních údajů budoucích matek.⁷⁰

Důležitým aspektem tohoto práva je ochrana nejen jako jednotlivce, ale jak bylo zmíněno i jeho rodiny a to i po smrti jednotlivce, kdy se manžel, rodiče, či děti tohoto práva mohou domáhat také.

Primárním smyslem tohoto článku je především ochrana dobrého jména, pověsti a dalších práv v tomto článku řešených, nicméně je zde důležitý hlavně zmiňovaný aspekt rodiny, rodinného jména, rodinného soukromí v podobě nezasahování do jejích práv, včetně ochrany před protiprávním nakládáním s jejich osobními údaji.

⁶⁹ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, *Listina základních práv a svobod*, čl. 10, odst. 3)

⁷⁰ Zákon č. 372/2011 Sb., *o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování v platném znění*, část šestá

Již několikrát zde byl poznamenán další podstatný článek a to článek o nedotknutelnosti obydlí, který je dalším rozvojovým prvkem pro články 7 a 10. Tato oblast je velice důležitá v rámci probíraného tématu. Technicky se pod pojmem obydlí dá vztáhnout jakýkoliv uzavřený prostor způsobilý k přebývání, vůči němuž osoba disponuje užívacími právy. Dává ochranu oprávněnému užívání a tedy ochranu před neoprávněným, násilným, či jinak nepřípustným či nepovoleným narušením obydlí, ať již jde o osoby soukromé, nebo veřejné či veřejnou moc.⁷¹ Listina samozřejmě stanovuje i možnosti narušení tohoto práva, což je v tento okamžik také velmi důležité, ale o tom ve větších podrobnostech později v rámci této práce. Pro základ je důležité vycházet z toho, že nejdůležitějším právem je zde stále preferováno právo na život a ochrana tohoto práva, včetně ochrany zdraví a fyzické integrity člověka, čili práva z článku 5 a 6 Listiny, jak již v této práci bylo zmiňováno.

Jedna možnost narušení tohoto práva spadá pod později spíše právo trestní, čili domovní prohlídka ze zákonem stanovených důvodů, dále za účelem ochrany veřejného zájmu, což opět bývá nejčastěji v rámci trestního řízení. Druhou oblastí je zmíněná ochrana práv vyplývajících z článků 5 a 6 listiny. Tedy nedotknutelnost obydlí může být narušena z důvodu ochrany života či zdraví osob v něm žijících, za účelem ochrany práv a svobod druhých. Toto ustanovení zakládá první a zásadní konflikt, který bude v této práci blíže specifikován a to je konflikt ochrany zdraví a života novorozence, proti právu na nedotknutelnost osoby, v tomto případě matky a otce, ochranu osobní svobody, v tomto případě všech účastníků, a nedotknutelnosti obydlí. O tom ale blíže později.

Pod právem na soukromí se jistě nesmí opomenout článek 13 Listiny pojednávající o listovním tajemství, tajemství jiných písemností a záznamů a tajemství přepravovaných zpráv. Pro účely této práce není však zcela relevantní, a proto zde nebude podrobněji rozvedena. Naopak článek 14 Listiny je opět mnohem zajímavější a důležitější. Svoboda pohybu a pobytu je v Listině zajišťována právě tímto článkem a to v základní podobě svobodné volby našeho pobývání či pohybu v rámci území, kde je tato svoboda zaručena. Dá se tedy říci, že člověk si i v čase těhotenství či porodu může svobodně zvolit, kde bude

⁷¹ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, *Listina základních práv a svobod*, čl. 12

pobývat, jak již bylo definováno v předchozí kapitole. Což je potřeba dát do spojitosti i s článkem 8 Listiny pojednávajícím o osobní svobodě. Tento článek je dá se říct opět rozváděn právě článkem 14 Listiny.

Další články Listiny dále pojednávají o jiných aspektech svobody, jakožto součástí soukromých projevů a jednání ať už jednotlivců nebo rodiny, ale pro účely této práce nejsou zcela směrodatné, ačkoliv mohou mít nepatrný význam pro volbu způsobu porodu (např. náboženská pravidla v rámci práva na svobodu náboženství a vyznání včetně zákonného omezení tohoto práva).⁷²

Oblast, která bude blíže specifikována, je Hlava IV obsažena v Listině, pojednávající o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Jako první oblast, která přímo souvisí s porodem, právem na porod a tedy i právem na přiměřené zabezpečení možností zajištění rodiny jsou sociální práva občanů ve stáří a dalších situacích a to především právě oblast zajištění hmotného zabezpečení při nezpůsobilosti k práci.⁷³ Do této kategorie zcela jistě spadají ženy při a po porodu a z tohoto stavu vyplývající nutnost zajištění mateřské a rodičovské dovolené (té již pro případné oba rodiče novorozence) za účelem hmotného zajištění péče o dítě, zajištění adekvátní péče v období pokročilých fází těhotenství a při porodu. Primární je zde tedy právě ustanovení o hmotném zajištění garantované státem pro případ, že jednotlivec není schopen vykonávat pracovní činnost. Především oblast rodinná a zdravotní nás zajímá nejvíce.

Zdravotní oblast je státem garantována bezplatná zdravotní péče na základě veřejného pojištění.⁷⁴ Samotná péče v Listině upravena není, ale bude velmi důležitý právě aspekt pojištění. Samotná ochrana zdraví je nechána zákonu, přičemž garance této péče odvisí od pojišťovacího systému, nikoliv státu. To samo o sobě je velmi důležitým faktem. Stát zde, jak z tohoto vyplývá, vystupuje jako garant této péče, ale její rozsah a určení závisí na tom, jakou péči jsou ochotny hradit pojišťovny.

⁷² Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, *Listina základních práv a svobod*, čl. 15, čl. 16

⁷³ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, *Listina základních práv a svobod*, čl. 30

⁷⁴ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, *Listina základních práv a svobod*, čl. 31

Následuje oblast rodinná ve smyslu její právní ochrany. Listina dbá zvýšené ochrany práv žen v těhotenství, dětí a mladistvých.⁷⁵ Dalším zajímavým aspektem je projev zákazu diskriminace zakotveného hned v počátku, kde je zmíněno, že státní moc slouží všem občanům a kde každý občan může konat, co není zakázáno zákonem a dále, že lidé jsou svobodní, rovní v důstojnosti a právech a jsou zaručena všem bez rozdílu.⁷⁶ To je podstatné pro hledisko manželských a nemanželských dětí v rámci rovného přístupu ke všem sociálním skupinám. Dalším aspektem z tohoto článku je důležitý fakt, že, díky zajištěné rovnosti v právech, je na základě zákona zaručeno rodičům právo na péči o jejich dítě, ale i též to, že omezení těchto práv může nastat jen ze zákonem stanovených důvodů na základě rozhodnutí soudu, o čemž vypovídají ustanovení občanského zákoníku.⁷⁷ Dále je stanovena pomoc při výchově dětí ze strany státu rodičům, ačkoliv přesná specifikace pomoci zde není⁷⁸.

U zmíněných článků upravujících právo na soukromý a rodinný život, nejen specifikovaných v posledně zmiňovaném článku, je nutné dbát čl. 4. Listiny, v jejich zákonné úpravě omezující zmíněná práva pak především čl. 4 odst. 4 Listiny, kde je stanoveno:

“Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.”

V neposlední řadě je třeba zmínit, a několikrát to již bylo naznačeno, že pokud dojde k narušení kteréhokoliv ze zmíněných práv jiným, než zákonem stanoveným způsobem, tak listina dále zajišťuje v Hlavě V. možnost domáhat se jejich ochrany u soudních orgánů,

⁷⁵ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, Listina základních práv a svobod, čl. 32

⁷⁶ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, Listina základních práv a svobod, čl. 1 - 4

⁷⁷ Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., v platném znění, Listina základních práv a svobod, čl. 32 a dále Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Část II., Hlava II, Oddíl 3-5

⁷⁸ V rámci významu této kapitoly se jedná především o znění Listiny, která je primárně rozebírána v daném odstavci, stejně jako je třeba brát ohled na jinak chybějící specifikace, pro která je třeba vstoupit až do zákona.

příčemž strukturu a povinnosti nalezneme primárně v Ústavě a dále v zákonech jako je zákon č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích, č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád v platném znění a dalších souvisejících předpisech.

Je třeba poznamenat, že zákon jediný může tato absolutní, abstraktní práva omezit, jak je již výše poznamenáno, ale je naprosto nezbytné poukázat na to, že Listina ve své neurčitosti a do značné míry abstraktnosti je ve svém důsledku přímo použitelným předpisem, právě s odkazem na to, že musí být dbáno významu jí zajišťovaných práv. Bez zákonné úpravy by bylo při nejmenším složité vymezit možnosti ochrany v případě rozporu mezi dvěma ústavou zaručenými právy, i když můžeme užít již naznačenou logiku posloupnosti práv z dřívějších částí této práce. Samotné zakotvení v rámci vnitrostátní legislativy bude probíráno v pozdější části této práce.

2.2 Zakotvení v mezinárodních smlouvách

Dle ústavního pořádku České republiky, je mezinárodních smluv o lidských právech, ratifikovaných se souhlasem parlamentu, užito před zákonem.

První mezinárodní úmluvou, která zde bude zmíněna, by měla být Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, nebo jinak též Evropská úmluva o lidských právech ze 4. listopadu 1950 podepsaná v Římě sjednaná Radou Evropy. Československá republika byla vůbec prvním státem, který v roce 1992 přistoupil k této úmluvě ze států střední a východní Evropy. Vyšla ve tvaru č. 209/1992 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8 (dále jen Úmluva). Zde je zakotveno jak právo na život, tak právo na svobodu a osobní bezpečnost a právo na respektování soukromého a rodinného života.

Právo na život je i zde hned na prvním místě a to v rámci Hlavy I, článku 2. Je zde i specifikovaná možnost ochrany vlastního života použitím přiměřené obrany, i když tím bude narušeno právo druhého na život, ovšem zde je hlavní zajištění ochrany života zákonem.

Právo na svobodu a osobní bezpečnost zajišťuje v rámci této úmluvy Hlava I, článek 5, kde je opět především výčet okolností, za kterých může být jednotlivec svobody zbaven a práva osoby svobody zbavené. Z pohledu výkladu je ale potřeba nahlížet na dané ustanovení tak, jak se zde již jednou rozebíralo, tedy co není zakázáno je povoleno. Pokud tedy budu svobodně jednat, jak mi tato úmluva nezakazuje, nemohu být postihován.

Vzhledem k tématu práce je zásadní v Úmluvě část Hlava I, článek 8, kde je výslovně zajištěno právo na respektování rodinného a soukromého života a vytýčení okolností, za kterých je toto právo narušitelné. V tomto smyslu je naše Listina o něco konkrétnější, ačkoliv stále přenechává velké množství možností zákonné úpravě.

Zajímavým je též Hlava I, článek 12, kde je řešeno právo uzavřít manželství. Tím zajímavým jsou zde dva aspekty. První je, že právo uzavřít manželství a rodinu zde mají muži a ženy způsobilí věkem. Text napovídá obecnému předpokladu uzavření manželství mezi mužem a ženou a tedy nezajišťuje v tomto směru rovné postavení pro svatbu obyvatel stejného pohlaví. K této myšlence mne vede ten fakt, že v jiných člancích, jež řeší práva a svobody člověka se hovoří ve smyslu, že každý má dané právo. Tady je specifikováno pohlaví jedné a druhé strany svazku a jednoho a druhého rodiče. Tedy nejen že tato úmluva nezajišťuje párům stejného pohlaví právo uzavřít manželství, ale ani založit rodinu. Což je zajímavost druhá. Tento článek nese název "Právo na uzavření manželství" a současně s tím nese předpoklad práva na založení rodiny. Technicky lze dojít k tomu, že právo založit rodinu mají ti, kteří uzavřou manželství a jsou opačného pohlaví. V jiných případech právo na založení rodiny tato úmluva nezajišťuje, nebo alespoň bez kontextu zbylé části úmluvy. Důležitým aspektem zde je i ten fakt, že článek samotný odkazuje na danou úpravu pomocí vnitrostátních předpisů, tedy dává velmi širokou možnost zákonodárci dané země upravit tato práva. K tomu, že toto právo, čili že párům stejného pohlaví by bylo zajištěno právo na

manželství, vede i rozhodnutí Evropského soudu⁷⁹, o kterém pojednává Doc. JUDr. Zdeněk Kühn ve svém článku na blogu Jiné právo.⁸⁰

Protichůdným v tomto směru je však ustanovení Hlava I, článek 14, který tento výklad částečně neguje a zavdává tedy předpoklad, že i páry stejného pohlaví mohou uzavírat manželství a zakládat rodiny, nebo alespoň tedy instituty tomuto stavu podobné, ačkoliv jim není garantováno toto právo Úmluvou. Také právo založit rodinu bez uzavření manželství tímto zajištěna není

Tato úmluva řeší i možnosti soudní ochrany těchto práv před Evropským soudem pro lidská práva podle Hlava II, článek 34 Úmluvy, což může být stěžejní, pokud zákonná úprava, v rámci České republiky, odporuje některým ustanovením úmluvy, kteroužto je Česká republika, jakožto plnohodnotný nástupce Československé republiky, vázaná. Samotná úmluva, jak je patrné z jejího znění, vychází z Všeobecné deklarace lidských práv OSN z roku 1948. Zakotvuje ochranu občanských a politických práv a svobod, vytváří systém kontroly dodržování závazků převzatých smluvními stranami v podobě Evropské komise pro lidská práva, Evropského soudu pro lidská práva a Výboru ministrů Rady Evropy. Tento systém ochrany se dá označit za nejvyspělejší na mezinárodně právní úrovni vzhledem k úspěchům právě v oblasti lidských práv.⁸¹

Dalším stěžejním mezinárodním dokumentem je Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, New York, 16. prosince 1966 a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, New York, 16. prosince 1966. U nás vyšel pod vyhláškou ministra zahraničí⁸². V rámci těchto paktů se objevují práva v podstatě ve shodné podobě,

⁷⁹ CASE OF SCHALK AND KOPF v. AUSTRIA, Application no. 30141/04

⁸⁰ KÜHN, Zdeněk. Právo osob stejného pohlaví na uzavření manželství v dnešním rozhodnutí ESLP. *Jiné právo*. [Online] 14. 6. 2010. [Citace: 20. 1. 2014.] <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/06/pravo-osob-stejneho-pohlavi-na-uzavreni.html>.

⁸¹ KLÍMA, Karel.; a kol. *Encyklopedie ústavního práva*. Praha. ASPI, a.s.. 2007. ISBN 978-80-7357-295-2. s. 155 - 160

⁸² Vyhláška ministerstva zahraničí č. 120/1976 Sb. o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

jako v již zmíněné úmluvě. Zajímavým je však ustanovení⁸³, kde se pojednává o ochraně dítěte, s ohledem na zákaz diskriminace jak jsme se již s tímto setkali, na základě jeho postavení nezletilce ze strany rodiny, společnosti a státu. Zde se objevuje i povinnost státu a společnosti ochraňovat práva dítěte. V rámci Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech je zase zajímavým ustanovení⁸⁴, kde je ochrana rodiny zahrnuta už i do práv a povinností vyplývajících z pracovní právní oblasti, a to přesněji v odst. 1, pododstavci (ii), kde se státy zavazují zajistit pro pracující slušný život a stejně tak pro jejich rodiny, v souladu s ustanoveními tohoto Paktu.

Dále je důležitý ve stejné části článek 10, kde je uznání států v rámci potřebné ochrany určitých okolností v oblasti problematiky rodiny. Pro začátek je třeba vyjít z daného článku a poté se jím zabývat podrobněji.

Z textu Paktu tedy plyne uznání států, že nejširší ochrana má být poskytována rodině, jakožto přirozené základní jednotce společnosti, zvláště k jejímu založení a po dobu, kdy odpovídá za péči a výchovu nezletilých dětí. S tím souvisí i možnost uzavření manželství, kde je ustanoveno, že sňatek může být uzavřen jen na základě svobodného souhlasu snoubenců. Ještě zvláštní ochrany by měly požívat matky v průběhu přiměřeného období před a po narození dítěte. Během tohoto období by pracujícím matkám měla být poskytnuta placená dovolená nebo dovolená s odpovídajícími požitky ze sociálního zabezpečení. V tomto směru je dobré poznamenat, že smluvní strany projevily velmi citlivý vhléd pro potřeby rodiny jakožto základu společnosti, stejně jako u odstavce posledního, kde projevují uznání potřeby zavedení zvláštních opatření pro ochranu a pomoc všem dětem a mládeži bez jakékoli diskriminace na základě rodinného původu nebo jiných podmínek.

⁸³ Vyhláška ministerstva zahraničí č. 120/1976 Sb. o *Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech*, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, část III., článek 24

⁸⁴ Vyhláška ministerstva zahraničí č. 120/1976 Sb. o *Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech*., Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, část III., článek 7.

Tím se zabýval několikrát i Evropský soud pro lidská práva ve smyslu rovnoprávnosti dětí pocházejících z manželství i mimo něj⁸⁵ Jak tedy vyplývá z judikatury a dalšího znění tohoto článku, děti a mládež by měly být ochraňovány před hospodářským a sociálním vykořisťováním. Jejich zaměstnávání prací, která by škodila jejich morálce nebo zdraví nebo byla nebezpečná jejich životu, nebo by mohla brzdit jejich normální vývoj, by měla být trestná podle zákona, stejně jako vytvářet diskriminační rozdíly mezi dětmi podle jejich původu je proti článku 8, potažmo tedy i 10 Úmluvy. Státy by měly také stanovit věkovou hranici, pod kterou by dětská námezdní práce měla být zakázána a trestána podle zákona.

Článek 10 opět rozebírá důležitou oblast a to poskytnutí zabezpečení rodinám, především pak matkám před porodem a po porodu (i v souvislosti se zmíněnou judikaturou), zákonem specifikovaným způsobem a stejně tak přiměřenou ochranu dětí a mládeže. My se v pozdější fázi práce zaměříme primárně na oblast v době porodu, před a těsně po a na ochranu dítěte v tomto období. Je důležité si uvědomit, že práva rodiny a dítěte se s těmito pakty postupně zdůrazňují a více specifikují oproti již zmíněné Úmluvě. Primárně se jedná o zajištění tedy odpovídající péče a hmotného zajištění, což je pro fungování společnosti jako celku poměrně zásadní. V rámci tématu práce to má také význam i v rámci tedy deklarované svobody, ochrany soukromí a soukromých rozhodnutí, ale též právě ze strany ochrany práv dítěte, které z pochopitelných důvodů nemůže rozhodovat zcela za sebe a před porodem dokonce v podstatě vůbec. Aby byl specifikován význam této poznámky. Jen člověk dostatečně zajištěný může naplnit svá práva svobody pohybu a pobytu, bez nutnosti být vázán na dané místo, protože to mu zajišťuje obživu. Stav omezení byl známým feudálním stavem obyvatelstva, kdy muselo být žádáno vrchnost byt' o povolení změnit vesnici, nebo se ženit či vdávat.⁸⁶

Tyto dokumenty jednoznačně poskytují záruku, vzhledem k vázanosti České republiky těmito pakty, že jednotlivec, splňuje-li zákonné podmínky, se nemusí bát ztráty možností

⁸⁵ CASE OF MARCKX v BELGIUM, Application no. 6833/74

⁸⁶ O tomto podrobněji: SOLÁROVÁ, Magda. Žena a manželství ve středověku. *Rodinný život*. [Online] 1 2010. [Citace: 10. 2 2014.] <http://www.rodinnyzivot.eu/index.php/napln-casopisu/t%C3%A9ma-%C4%8D%C3%ADsla/42-ena-va-a-dnes/117-ena-a-manelstve-stv>.

pro spořádanou výchovu a péči o své potomky, stejně jako o svobodnou volbu času, partnera a místa narození, protože stát tato práva má zajistit, což vyplývá právě z uznání těchto povinností ze strany státu.

Dalším stěžejním dokumentem je Úmluva o právech dítěte, New York, 20. listopadu 1989. V ní se státy zavazují chránit veškeré lidská práva (část 1, článek 2 Úmluvy o právech dítěte) přináležející dětem, přičemž každá lidská bytost mladší 18 let (část 1, článek 1 Úmluvy o právech dítěte) je považována za dítě. Podle článku 2 se zavazují chránit tato práva stanovená výše zmíněnou úmluvou nediskriminujícím způsobem a chránit děti před všemi formami diskriminace.

Článek 3 hovoří o povinnostech orgánů veřejné moci z hlediska ochrany zájmů dítěte při jakékoli péči či činnosti ze strany těchto orgánů, soukromých či veřejných osob, avšak s tím, že musí dbát práv rodičů tohoto dítěte. Dále stanoví v odstavci 3, že musí být zabezpečena odpovídající úroveň institucí podle standardů stanovených kompetentními úřady.

V celkové souvislosti tohoto článku lze hovořit o koncepci ochrany práv dítěte jakožto svébytné bytosti určené zákony daného státu od jisté doby před narozením do 18 let věku. V kontextu této práce se to týká především oblasti ochrany práv dítěte v možné kolizi s právy rodičů při domácím porodu, jeho práv na adekvátní zdravotní péči v souladu se zákony České republiky. K této problematice se odkazuje i článek 4 Úmluvy o právech dítěte. Samozřejmě se musí tato práva chránit v souladu s odpovídajícími právy rodičů, o čemž vypovídá článek 5 této Úmluvy. O zmíněném právu na život, ať už jeho zachování, zabezpečení nebo rozvoje dítěte vypovídá článek 6.

Druhým zásadně konfliktním článkem v rámci této úmluvy vzhledem k právu rodičů zvolit si místo pobytu, pohybu a tudíž i porodu, jak vyplývá z výše uvedených smluv a Listiny, je článek 7, který zadává povinnost okamžité registrace po narození dítěte a zadává mu práva na jméno, státní příslušnost a je-li to možné znát své rodiče a právo na jejich péči. Možný konflikt vidím v tom, že v rámci státem garantované péče (podrobněji se jí budu věnovat v

následujících kapitolách) je služba registrace zajišťována v rámci porodní a poporodní péče, zatímco v případě domácího porodu takové zajištění chybí, a rodiče musí v takovém případě zajistit registraci sami. Není to v rozporu s touto Úmluvou, nicméně je tím výrazně ztížena pozice rodičů, pokud zvolí variantu porodu mimo nemocniční zařízení. Druhý odstavec tohoto článku upozorňuje na nutnost sladit vnitrostátní zákonodárství s obsahem této Úmluvy.

Dalším stěžejním článkem pro účely této práce je čl. 24 Úmluvy o právech dítěte, kde smluvní strany (státy) uznávají právo dítěte na dosažení nejvyšší možné úrovně zdravotního stavu a na využití léčebných a rehabilitačních zařízení, stejně jako zabezpečení toho, aby byl dětem zachován přístup k těmto zdravotnickým službám (čl. 24, odstavec 1). Odstavec 2 definuje především nutnost sledovat a uskutečňovat tato práva zejména skrze opatření ke snižování kojenecké a dětské úmrtnosti a zajištění nezbytné zdravotní péče pro všechny děti. Další část tohoto odstavce, která je pro zkoumání této práce zajímavá, je opatření k poskytnutí odpovídající péče matkám před porodem i po porodu.

Z tohoto hlediska je tato úmluva dosti vágní, což je vzhledem k různorodým vnitrostátním úpravám stran úmluvy sice pochopitelné, ale na druhou stranu dává toto ustanovení široký rámec pro úpravy, jež mohou být omezující pro rodiče, ale na druhou stranu velmi prospěšné pro dítě, i vzhledem k tomu, že to samo se nemůže, jak již bylo mnohokrát zmíněno, zasadit o svá práva samo. V rámci našeho práva však došlo, za účelem naplnění tohoto článku, k velmi obtížné situaci, o tom tedy později.

Dalším důležitým článkem je článek 41:

„Nic v této úmluvě se nedotýká ustanovení, která ve větší míře napomáhají uskutečnění práv dítěte a která mohou být obsažena v:

a) právním řádu státu, který je smluvní stranou, nebo

b) mezinárodním právem, které je pro takový stát závazné.“

Z tohoto článku vyplývá, že pakliže vnitrostátní normy či mezinárodní smlouvy zabezpečují vyšší ochranu práv dítěte, pak tato smlouva již zajištěná práva žádným způsobem neomezuje.

To je zásadní prvek, který podporuje i již zmíněný judikát Ústavního soudu o ochraně lidských práv tímto soudem.⁸⁷ Už proto, že výklad tohoto nálezu přímo podporuje tezi, že již nabitá úroveň lidských práv nemůže být omezena dalším předpisem.

V rámci mezinárodních smluv jsme nastínili poměrně rozsáhlé oblasti práv jak rodičů, tak dětí, ať již v rámci zdravotní péče, nebo jejich práv na ochranu a respektování soukromí a rodiny. Celkový kontext těchto práv tvoří, podobně jako naše Listina ne zcela ucelený pohled na to, která práva by měla být upřednostněna v případě kolize. Ačkoliv to se také nedá označit zcela za přesné.

Když budu vycházet z logické právní zásady *lex posterior derogat priori* a *lex specialis derogat generalis*, a samozřejmě podle zásady zde již párkrát užitě, dřívější ustanovení smlouvy mají vyšší sílu, neb je zákonodárce uvádí dříve, můžeme dojít k výkladu, že obecnou tendencí na úrovni mezinárodních smluv je upřednostnění práv dítěte před právy jeho rodičů v případě, že by došlo ke konfliktu.

Toto lze považovat za rozumné a věcné, už proto, že dítě, v rámci oblasti domácích porodů, na rozdíl od svých rodičů nemůže rozhodnout o tom, kde a s jakou zajištěnou péčí se narodí. Dalším důvodem je i to, že právo na život, zajištěné ve smlouvách i listině, se vztahuje na všechny zúčastněné, tedy jak na rodiče, tak na dítě. V rámci zdravotní péče se dá také konstatovat, že tento přirozený proces, ve významu přirozeného procesu reprodukce člověka ve fázi porodní, vyžaduje zvýšenou péči oproti stavu běžnému, neporodnímu, u matek i dětí.

⁸⁷ Nález Ústavního soudu č. 403/2002 Sb. *Ve věci návrhu Vrchního soudu v Praze na zrušení § 5 odst. 1 věty druhé a § 8 odst. 3 věty druhé zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů*, 25. června 2002.

Z tohoto lze začít odvozovat způsob řešení konfliktu práva dítěte a práva rodičů. Práva dítěte na život a adekvátní zdravotní péči, zdůrazněné úmluvou o právech dítěte, jak jsme zde nastínili, a práv rodičů na jejich soukromí, rodinné zázemí a svobodnou volbu způsobu, jak přivést potomka na svět. Okolnosti porodu, zajištění odpovídající péče, bezpečí dítěte, stejně jako toto soukromí má zajišťovat stát, podle výše vybraných úmluv, nebo alespoň uznává nutnost zajištění takové péče.⁸⁸

Dalším aspektem, který je však třeba uvážit, je právo Evropské unie, kterým je Česká republika též vázaná, jakožto člen Evropské unie. To vyplývá ze smluv vytvářejících podstatu a charakter Evropské unie⁸⁹, stejně jako její instituty, pravomoci a podstatu. V dnešní době jsou tyto smlouvy sjednoceny pod novelizační Lisabonskou smlouvou, která vstoupila v platnost 1. prosince 2009 a Česká republika ji ratifikovala 13. listopadu 2009. Tím je zajištěna platnost práva Evropské unie.

2.2.1 Zakotvení v právu EU

Podle knihy Ústavní právo Evropské unie od Doc. Blahože, Doc. Klímy, JUDr. Skály a kol, je potřeba nejdříve ustanovit systém výkladu práva Evropské unie, aby bylo možné koncepci lidských práv zajišťované právem evropské unie interpretovat stejně, jako právo Evropské unie obecně.⁹⁰

Tato oblast se skládá dle uvedené učebnice ze tří částí a to ustanovení o lidských právech, judikatury ESD a sekundárního práva. Ustanovení o lidských právech řešila již Smlouva o Evropském společenství a Smlouva o Evropské Unii, momentálně ve znění výše zmíněné Smlouvy Lisabonské, autory zmiňované Amsterodamské a Smlouvy z Nice. Zde je

⁸⁸ Odbor reprodukčního zdraví a výzkumu . Aperiio. Aperiio. [Online] 19. 3 2011. [Citace: 2. 12 2013.] http://www.aperio.cz/data/1/WHO_Pece_v_prubehu_normalniho_porodu.pdf. WHO/FRH/MSM/96.24 .

⁸⁹ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství. *Lisabonská smlouva*. 13. prosince 2007. která, jak napovídá název, integruje a upravuje znění předchozích smluv.

⁹⁰ Blíže o tomto první kapitoly BLAHOŽ, Josef, a další, a další. *Ústavní právo Evropské unie*. Dobrá Voda : Aleš Čeněk, 2003. 1. ISBN 80-86473-48-1

důležitá, dle zmíněných autorů, ta část smlouvy, kde je dána pravomoc Evropského soudního dvora (od Lisabonské smlouvy Soudní dvůr Evropské unie, dále tedy SD EU) odvozovat z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a ústavních tradic společných členským státům a současně jsou zásady z těchto pramenů označeny za obecné zásady právní, jakožto základ rozhodování SD EU. Dle autorů je tato formulace vhodnější pro vývoj lidských práv a možnost nalézání práva, než kdyby byla EU vázaná těmito dokumenty a byly tyto tedy rigidní soustavou práva.⁹¹

Druhá oblast, rozhodování soudního dvora, je považována za hlavní akt tvorby norem ve smyslu lidských práv, právě proto, že není přímo vázaný Úmluvou a ústavními normami, ale vychází z těchto aktů, jakožto právních zásad. Tím je SD EU dána velmi široká možnost rozvoje práv a právního systému pomocí jeho judikatury. Vzhledem k vázanosti jeho rozhodnutí je tedy rozhodování SD EU skutečně právo tvornou činností.⁹²

Oblast třetí, právo sekundární je složeno především z nařízení a směrnic. Jedná se o konkretizaci a detailnější úpravu lidských práv ze strany práva primárního, tedy ze strany smluv. Třetí část obsahuje též doporučení, ale ta nemají výslovnou závaznost.⁹³

Je třeba si uvědomit, že v rámci práva Evropské unie se tato koncepce vztahuje pouze na členské státy Evropské unie, samozřejmě s uznanými výjimkami zapsanými u jednotlivých států, jež si je vyžádali, a pro jejich obyvatele a tedy občany EU. Samotné občanství upravují již smlouvy Maastrichtská a Amsterdamská.⁹⁴

Pro tuto práci je důležité aktuální znění, které je v ohledu občanství následující:

⁹¹ BLAHOŽ, Josef, a další, a další. *Ústavní právo Evropské unie*. Dobrá Voda : Aleš Čeněk, 2003. 1. ISBN 80-86473-48-1, str. 470 - 476

⁹² BLAHOŽ, Josef, a další, a další. *Ústavní právo Evropské unie*. Dobrá Voda : Aleš Čeněk, 2003. 1. ISBN 80-86473-48-1, str. 466 - 469

⁹³ BLAHOŽ, Josef, a další, a další. *Ústavní právo Evropské unie*. Dobrá Voda : Aleš Čeněk, 2003. 1. ISBN 80-86473-48-1, str. 476

⁹⁴ BLAHOŽ, Josef, a další, a další. *Ústavní právo Evropské unie*. Dobrá Voda : Aleš Čeněk, 2003. 1. ISBN 80-86473-48-1, str. 477

“Článek 8:

Ve všech svých činnostech dodržuje Unie zásadu rovnosti svých občanů, kterým se dostává od jejích orgánů, institucí a jiných subjektů stejné pozornosti. Občanem Unie je každá osoba, která má státní příslušnost členského státu. Občanství Unie doplňuje občanství členského státu, nenahrazuje je.”

Tímto ustanovením tedy požívají obyvatelé České republiky ochranu lidských práv zajišťovaných i právem Evropské unie a tedy se může domáhat její ochrany u SD EU. V rámci Evropské unie tedy v článku 6⁹⁵ této smlouvy kde uznává práva a svobody obsažené v Listině základních práv a svobod Evropské unie.

Za zásadní se toto ustanovení dá považovat z toho důvodu, že vzhledem ke sjednocování legislativy tímto nadstátním útvarem, na který i česká republika delegovala v rámci přistoupení k Evropské unii některé pravomoci, že se občané České republiky mohou domáhat porušení svých práv zajišťovaných v rámci Evropské unie, vzhledem k přímé aplikovatelnosti norem Evropské unie na české a potažmo celém území Evropské unie.⁹⁶

Když byly definovány samotné možnosti domáhat se těchto práv, je potřeba se podívat i na obsah práv takto chráněných, nejprve tedy ze samotné Listiny základních práv Evropské unie (dále jen LZPS EU), a poté ze strany důležité judikatury.

2.2.1.1 Listina základních práv Evropské unie

Díky Lisabonské smlouvě se tato listina stala součástí primárního práva Evropské unie, i když není po formální stránce její součástí. Tato listina primárně uchycuje a zakotvuje práva z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv zmíněné výše.⁹⁷ V rámci této listiny se proto objevují právo na život, které je obsaženo v Hlavě I, článek 2 LZPS EU, právo

⁹⁵ Předpis č. 111/2009 Sb. m. s. *Lisabonská smlouva*. 1. 12 2009.

⁹⁶ K tomu blíže např. rozhodnutí ESD ve věci Van Duyn

⁹⁷ MLSNA, Petr.; KNĚŽÍNEK, Jan. *Mezinárodní smlouvy v Českém právu*, Praha. Linde a.s., 2009. ISNB 978-80-7201-783-6, str.. 368-9

nedotknutelnosti osoby článku 3, zde se objevuje i oblast lékařství a biologie, ovšem v rozsahu této práce směrodatně pouze v části odst. 2 a to písmene a):

„V lékařství a biologii se musí dodržovat zejména:

a) svobodný a informovaný souhlas dotčené osoby poskytnutý zákonem stanoveným způsobem;“

Dále zde lze nalézt i právo na svobodu a bezpečnost v článku 6, právo na respektování soukromého a rodinného života v článku 7, do něhož je zahrnuto i obydlí a komunikace a konečně článek 9 řešící právo uzavřít manželství a založit rodinu. To přenechává vnitrostátním normám. Dalším důležitým článkem zde je článek 24, který si dovoluji citovat celý:

„Práva dítěte

1. Děti mají právo na ochranu a péči nezbytnou pro jejich blaho. Mohou svobodně vyjadřovat své názory. V záležitostech, které se jich dotýkají, se k těmto názorům musí přihlížet s ohledem na jejich věk a vyspělost.

2. Při všech činnostech týkajících se dětí, ať už uskutečňovaných veřejnými orgány nebo soukromými institucemi, musí být prvořadým hlediskem nejvlastnější zájem dítěte.

3. Každé dítě má právo udržovat pravidelné osobní vztahy a přímý styk s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu s jeho zájmy.“

a dále pak článek 33. Ten je zajímavý v pohledu právní, sociální a hospodářské ochrany, včetně ochrany před propuštěním v případě těhotenství a mateřství, stejně jako přiznání nároku na mateřskou a rodičovskou dovolenou po narození či osvojení dítěte. Článek 34 již zasahuje do samotného zabezpečení hmotného v podobě zajištění sociálních dávek v případě potřeby pro správné fungování rodiny i v případě mateřství a to, dle odstavce 2, v souladu s právními předpisy EU.

Samozřejmě se nesmí opomenout právo na přiměřenou soudní ochranu lidských práv zajištěných LZPS EU pod Hlavou VI a též ustanovení o obecném použití listiny pod Hlavou VII, která, podobně jako naše listina, upravuje právo užití a zákaz omezení již nabytých základních lidských práv, stejně jako zákaz zneužití těchto práv.

Celkově se dá říci o LZPS EU, že se jedná na jednu stranu o poměrně komplexní právní dokument, na stranu druhou velmi stručně definující jednotlivá práva. Porovnáním se jednoznačně dá odvodit, že neposkytuje vyšší míru práv než naše Listina a tedy sama o sobě nerozvíjí naší Listinou nabytá práva.

Obecně se lze zabývat otázkou, zda takto je tedy dostačující výčet práv a právních norem pro určení práva na domácí porod v rámci české legislativy. Aby toto mohlo být posouzeno, je třeba si shrnout poznatky nabrané ve výše zmíněných normách.

K normám psaným, ať již jako zákonům, nebo jako smlouvám, bych přiřadil ještě jednu důležitou oblast a to oblast rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Jeho základ je zakotven již v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, o které se píše výše. Stěžejní jsou v rámci této oblasti rozhodnutí tohoto soudu, protože zakládají očekávání podobného rozhodování v podobných situacích v rámci základních práv a svobod člověka. Rozhodnutí tohoto soudu se nedají brát jako obecně závazná, ale vzhledem k charakteru nejvyšší ochrany lidských práv působí silou precedentu.

Je třeba si ale ještě předtím uvědomit, že tyto vybrané normy určují pouze základní rámec orientace, kterou je třeba doplnit souladnými normami vnitrostátního práva České republiky podústavní právní síly, které se budou aplikovat v konkrétně zvolených případech. Také bych neměl zapomínat na již vytvořený rámec práv v kolizi, které velmi zajímavě zpracovala Mgr. Veronika Řiháková ve své diplomové práci "Domácí porody – jaká lidská práva jsou ve hře?" z roku 2012 - 2013.

Rozsah její práce se zabýval primárně touto kolizí, tedy je zajímavým podkladem k porovnání jednotlivých práv, ale tato práce se zabývá především právem na rodinný a

soukromý život, takže úhel pohledu je trochu odlišný, ačkoliv se v mnohém může shodovat s autorkou.

V rámci řešeného tématu je důležitý několikerý aspekt. Zaprvé právo na život jakožto základní hodnota a právo každého jednotlivce, tedy jak rodičů, tak dítěte. V rámci tohoto je důležité na to navazující právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, vztaženého i na jeho blízké okolí, tedy přátele a rodinu. Tento konflikt, který zde může vznikat, v rámci domácího porodu, tedy práva na život a práva na soukromí, je potřeba definovat v oblasti práva České republiky, protože bez bližšího definování uvedené problematiky nemůžeme dospět k řešení, zda zde konflikt vůbec vzniká.

2.3 Okolnosti stěžejní pro vnitrostátní právní úpravu ČR

Podle zákona 187/2006 Sb. Zákona o nemocenském pojištění a zákon č. 372/2011 Sb. jsme si porod definovali již na začátku této práce. Nyní je ale potřeba se podívat na úpravu možného naplnění tohoto práva v rámci rodiny a soukromí, které má zajišťovat právě zákonná úprava. Z tohoto pohledu je, alespoň dle posouzení autora práce, ovšem daná úprava nedostačující.

Současná právní úprava definuje možnosti poskytnutí bezplatné zdravotní péče a žádným způsobem neomezuje domácí porod, ale prostředí navazující na právní úpravu a s tím spojené další podzákoné normy vytváří realitu poměrně jinou. K tomu bych rád citoval Reprodukční práva žen a mužů a to přesněji kapitolu od paní Sovové:

„Projevuje se závažný nedostatek na straně českých zdravotníků - jejich právní povědomí je velmi nízké. Zejména to platí u těch, kteří pracují ve velkých zařízeních. Během dlouhého

*studia medicíny se medicí/medičky, ale i budoucí porodní asistentky, s tématy jako jsou práva pacientů, komunikace s nimi a lékařská etika setkávají minimálně.*⁹⁸

Samotný fakt, že některá ustanovení a doporučení mohou vést k jednání omezujícím osobní rozhodnutí naplňovat svá ústavně zaručená práva bez zákonného podkladu a relevantního důvodu se dá považovat za alarmující. Mělo by být jasně dáno zákonem, jaké okolnosti nesmí nastat, jak vychází ze základního principu garantovaného ústavou, a ne aby mohla nastávat situace, kdy výkladem podzákonných norem (v této kapitole je zmiňováno doporučení Ministerstva zdravotnictví), které ještě k tomu nejsou právně závazné k omezování základních práv člověka.

Je pravdou, že od doby, kdy vyšla tato publikace a tento článek, se poměrně změnila právní úprava, nicméně pro téma domácího porodu se stav v podstatě nezměnil až na fakt, že je již více zřejmé, jaká jsou práva a povinnosti jak na straně pacientů (i budoucích matek, které jsou za pacienty v důsledku úpravy považovány) tak lékařů, zdravotníků nebo porodních asistentek a to především s ohledem na nutné zajištění adekvátního zázemí. Touto problematikou se práce bude podrobněji zabírat v následujících kapitolách.

Vzhledem k závaznosti judikatury Ústavního soudu pro rozhodování ostatních soudů a vzhledem k obdobné závaznosti judikatury Evropského soudu pro lidská práva je nasnadě započít zajištění právní úpravy této problematiky judikaturou stěžejních případů.

O několik odstavců výše byl zmíněn Evropský soud pro lidská práva a jeho rozhodnutí. Prvním rozhodnutím pro tuto práci podstatným je rozhodnutí ESLP ve věci TERNOVSZKY proti Maďarsku⁹⁹. Jak bylo již poznamenáno ve výkladu pojmu svobody

⁹⁸ SOKAČOVÁ, Linda, a kol. PRÁVA ŽEN V TĚHOTENSTVÍ, BĚHEM PORODU A PRÁVA RODIČŮ V POPORODNÍM OBDOBÍ Z HLEDISKA VOLBY MEDICÍNSKÉ PÉČE. *Reprodukční práva žen a mužů*. Praha: Gender Studies, o. p. s., 2006. ISBN: 80-86520-16-1

⁹⁹ TERNOVSZKY proti Maďarsku, *rozsudek senátu Evropského soudu pro lidská práva stížnost č. 67545/09*, 14. prosince 2010,

rozhodnutí a jednání, které když není zákonem omezeno, je povoleno, tak v tomto případě jde právě o volbu místa porodu.

Stěžovatelka, těhotná již v době podání stížnosti měla úmysl porodit doma, avšak zákonné podmínky v Maďarsku, sice tuto alternativu nezakazovali, ale vedli k odrazování porodní asistentky od poskytování asistence u domácího porodu. Tím dle stěžovatelky bylo zasaženo do jejího práva na rodinný a soukromý život. Toto právo, zakotvené v čl. 8 Úmluvy, dle ESLP zahrnuje jak právo partnerů rozhodnout se, zda se stanou či nestanou rodičem a to již dle rozhodnutí EVANSOVÁ proti Spojenému království, tak právo rodičů vybrat si, za jakých podmínek. Soud zde konstatoval shodnou věc se stěžovatelkou a to přesněji, že sice právní úprava nezakazuje domácí porod, ale skutečně je právní úprava zjevně odrazující zdravotnické pracovníky od asistence v domácím prostředí. Dále konstatoval, že se jedná o zásah do práva stěžovatelky zvolit si svobodně místo k porodu.

Soud neopomněl zdůraznit skutečnost, že bezpečnost domácího porodu v rámci odborné společnosti je předmětem vážných diskuzí, ale na druhou stranu dodává právo matky pro její svobodnou volbu místa porodu a to včetně právní jistoty legality tohoto rozhodnutí. Vzhledem ke zmíněné právní úpravě omezující možnost poskytnutí služeb pro adekvátní výkon tohoto práva, ESLP pak dovedl povinnost státu poskytnout odpovídající právní ochranu za účelem výkonu určitého práva, a to způsobem, aby předmětná úprava byla přístupná, předvídatelná, a tedy dostatečná k tomu, aby jednotlivec mohl své chování podle této úpravy řídit. Soudci Sajó a Tulkens ve svém konkurujícím stanovisku dávají ještě významnější důraz na pozitivní regulaci dané problematiky. Pro ně podstatným hlediskem je specifická oblast, které se daná problematika dotýká, zdravotnictví. Poukazují v něm na fakt, že v rámci této oblasti je regulováno prakticky vše, čímž je to regulované považováno za správné a pokud se objeví oblast bez právní regulace, způsobuje nejistotu a uplatnění práv je zde v nevýhodě.

Výklad tohoto rozhodnutí je různorodý, avšak pro téma této práce je podstatná část a situace ohledně právní regulace v rámci vnitrostátního práva české republiky a to především zakotvení tohoto práva vůbec do problematiky poskytované péče a tedy i

zakotvení tohoto práva, jakožto práva svobodné a soukromé volby pro založení rodiny způsobem odpovídajícím svobodnému rozhodování.

Také je třeba ale myslet i na druhou stranu, která nemá možnost samostatného rozhodování a to je samotné nenarozené dítě a jeho případné ohrožení. V rámci definice porodu byl definován porod normální, ovšem se zdůrazněním, že to není jediný průběh porodu, který může být beze zbytku očekáván. Při porodu mohou vznikat komplikace, jako ostatně u kterékoliv činnosti v rámci lidského života a jeho jednání a s tím se nám pojí i vyvstávající složitost otázky domácího porodu a jeho regulace s ohledem na základní lidské právo, tedy právo na život.

Dalším aspektem, který je potřeba řešit je, pakliže již máme možnost domácího porodu, řešit okolnosti jejího poskytování a případného hrazení. Tato otázka je též samozřejmě otázkou podstatnou, protože od toho odvisí i otázka zajištění adekvátní péče pro novorozence a též otázka ohledně zajištění vzhledem k povinnému zdravotnímu pojištění jednotlivce. Již v rámci minulé kapitoly byla totiž rozebírána povinnost zajištění zdravotní péče na základě zdravotního pojištění, čímž se zákonná úprava odvolává především na poskytování péče zajištěné státem tehdy, pakliže je normativně uznaná tato péče jako spadající pod péči hrazenou z tohoto pojištění. Případnou možnou další péči nechává volně k rozhodování zdravotních pojišťoven, zda budou ochotny tuto péči finančně ošetřit, či zda bude nechána v rámci financování na rodině samotné a tedy nebude garantována státem, jakožto ústavně zajišťovaná péče.

Tato okolnost je zásadní právě v tom, že vzhledem ke konstatování Evropského soudu pro lidská práva, jak bylo rozebíráno výše, vyplývá, že domácí porod spadá pod výkon základního práva a svobody, kterou se stát zaručil zajišťovat a vzhledem k tomu, že zajištění zdravotní péče, tedy i péče v rámci domácího porodu, spadá primárně pod zákonnou úpravu, nebo benevolenci pojišťovny (o tom později níže), vyplývá z toho, že stát by měl přijmout adekvátní právní úpravu proto, aby toto právo naplněno být mohlo.

Už jen jako zajímavost pro podpoření této otázky je třeba zmínit dissent soudce Popoviče z výše zmiňovaného případu, který nejenže předmětnou stížnost označil jako nepřipustnou proto, že se jedná o *actio popularis*, a k tomu navíc s odkazem na judikaturu ESLP, a to přesněji rozhodnutí L. proti Lotyšsku, rozsudek ze dne 11. září 2007, stížnost č. 27527/03, konstatoval, že nelze legislativní nedostatek podzákoné úpravy považovat za skutečnost bránící realizaci práva, které je zaručeno primární legislativou.

V rámci zmiňovaného případu, jak vyplývá z výše probraného, však je jasně daná omezující tendence státu pro poskytování služby domácího porodu, ačkoliv explicitní vyjádření zcela chybí. Pro téma této práce je tato paralela velice vhodná už z podobnosti obecnosti formulací v zákonné úpravě (o tom v pozdější kapitole).

Pro tuto práci bude důležitý též judikát v případě porodní asistentky Ivany Königsmarkové¹⁰⁰, ale o tento je třeba rozebírat až na úrovni vnitrostátní úpravy. Pro začátek, před bližším rozbořením, je třeba ale říci, že v tomto případě je stěžejní především ne otázka zodpovědnosti, pro kterou je tento judikát stěžejním případem, ale právě pro pohled na naplnění práv matky, potažmo rodičů a práv dítěte. Vnitrostátní úprava platná a účinná v současné době takovýto případ již nepřipouští jako možný, tedy pochybnost ve smyslu zodpovědnosti byla změnou právní úpravy vyřešena. Ovšem otázka práva rodičů a dětí nikoliv a naopak, byla situace ještě více znepríjemněna.

Na začátek tedy, okolností tohoto případu byly následující. Porodní asistentka I. Königsmarková podala ústavní stížnost. Stěžovatelka se domáhala zrušení rozhodnutí předchozího rozhodnutí odvolacího soudu, který potvrdil rozsudek soudu první instance ve věci pochybení porodní asistentky při porodu, kdy byla tato odsouzena k podmíněnému trestu, zákazu činnosti a měla pojišťovně vyplatit zhruba 2,7 milionu korun. Ústavní soud situaci posoudil tak, že i přes možné pochybení, záměrně zde používám pojmu možné, neboť to nebylo zcela prokázáno, měly soudy dodržovat základní principy vycházející z ústavy v tomto případě presumpci nevinu a tedy dotyčnou osvobodit, nebo zajistit

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu ČR sp. zn./č. j.:I. ÚS 4457/12-1. *Posouzení ublížení na zdraví při domácím porodu*. 24. 7 2013

adekvátní důkazy k vyvrácení pochybností, které o jejím zavinění panovali při dokazování. Při obnoveném řízení před soudem první instance byla stěžovatelka osvobozena.

V rámci případu šlo o to, zda je porodní asistentka I. Königsmarková odpovědná z ublížení na zdraví dítěte při domácím porodu. Nejenže nebyla žalována matkou, ale byla žalována státem a matka zde vypovídala pouze jako svědek v rámci případu, ale též nebylo pohlíženo na připomínky o zaujatosti znaleckého posudku a dalších věcí. Není zde vhodné se zaobírat stránkou práva na spravedlivý proces, protože to není předmětem práce, ale je třeba poukázat na stav, který je opět velmi alarmující. Vzhledem k tomu, že porodní asistentka byla pravomocně odsouzena za pochybení ve věci, kde vyhověla právu matky, kterážto měla dbát na práva svého dítěte, díky čemuž se případem zabýval i ústavní soud, ale za celou dobu nebyl případ projednáván ze strany pochybení matky, ačkoli o její části odpovědnosti se zmínka v daném usnesení objevuje, jasně svědčí o tom, že již při staré úpravě, byla pozice porodní asistentky, jakožto možného poskytovatele zdravotní péče při porodu v alternativním prostředí, velmi nebezpečnou pro asistentku a státem nepodporovanou možností. Velmi nebezpečnou a nepodporovanou je odvozováno právě z nedostatku adekvátní právní úpravy pro poskytování takovéto péče. O této úpravě bude pojednáno později.

Podstatným z hlediska práce je upřednostnění práva matky před právem dítěte. Ovšem i z toho pohledu, že zde nebyl způsob, podle možností, které byly dostupné pro porodní asistentku, jak vyplynulo z případu, zjistit, že je zde zvýšená potřeba opatrnosti a zvýšená potřeba péče, vzhledem k možným, a vzhledem k okolnostem i pravděpodobným, komplikacím, které by nastat mohly a nastaly.

Závěry případu se nedají posuzovat jako neadekvátní, ale ostatně v něm nešlo o práva dítěte a žalovaná zde byla porodní asistentka, jejíž práva, nakonec, při posledním rozhodnutí z ledna tohoto roku, byla ochráněna. Horší je, situace, že odpovědnost matky nebyla postihována. Z tohoto vyplývá tendence upřednostnit právo na soukromý a rodinný život ze strany soudů. Nebo pro přesnější formulaci, dbát práv matky před právy druhých a práva dítěte hájit především před druhými, než před právy matky samotné.

Tato tendence se nedá označit za špatnou ani za dobrou. Je diskutabilní v ohledu situace. V probíraném případě bych si dovolil tvrdit, že tato tendence není dobrá, nicméně pokud by byla tato tendence upravena, mohlo by docházet k nepřiměřeným zásahům do práv matky (již probírané téma interrupce případně určování povinností matkám nemanželský a manželských dětí a další).

3 Možnosti zajištění práva na domácí porod ve smyslu práva na soukromý a rodinný život

Již je ustanoven základní rámec práv a položeno několik základních otázek, ať již přímo, či nepřímo. Momentálně je potřeba se zabývat částí podstatnou pro rozřešení, jak je to s domácími porody u nás, ve smyslu práva na soukromý a rodinný život a jakým způsobem jsou takto chráněna či naopak nechráněna práva dítěte.

Vzhledem k novelizaci norem důležitých pro posouzení se nedá přímo vycházet ze situace na základě judikátu v případě porodní asistentky Köenigsmarkové, neboť se v zákoně objevují ustanovení, která vytvářejí okolnosti při nejmenším složité pro to, aby takový případ, nebo jemu obdobný, mohl nastat se stejnými odpovědnostními důsledky.

Podstatnými jsou zde zákon č. 48/1997 Sb., zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů a zákon č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich. Dále prováděcí předpis v podobě technické vyhlášky ministerstva zdravotnictví č. 92/2012 Sb., vyhláška o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče.

Primárně je nutné říci, že Listinou zaručená bezplatná zdravotní péče se zajišťuje, jak již bylo zmíněno, na základě zdravotního pojištění podle výše zmíněného zákona o zdravotním pojištění, poskytovaném v rozsahu a způsobem specifikovaným v zákoně o zdravotních službách, a to na základě § 120 tohoto zákona za podmínek uvedených v technické vyhlášce o minimálním vybavení.

V případě rozboru problematiky k poskytování péče matkám při domácím porodu, je třeba dojít k ne zcela pro právo na soukromý a rodinný život příjemnému závěru, že podmínky jsou, podobně jako v Maďarsku, pro domácí porod, jakožto svobodnou volbu matky, se zajištěním péče, při nejmenším složité, ne-li takřka nemožné na splnění. Přesněji zákon a vyhláška (podrobněji v další části práce) dohromady upravují pouze stav, kdy pacientka musí někam docházet, nebo rodit v porodnici. Což ve svých důsledcích znamená, že

domácí porod je vyloučen z listiny zajišťované a tedy bezplatné péče. Na druhou stranu není v českém právu nikde domácí porod vyloučen.

Z tohoto lze dojít k závěru, že český zákonodárce, poučen situací v případě porodní asistentky Köenigsmarkové, vyvrátil veškerou pochybnost o tom, na kom je zodpovědnost v případě, pokud není zajištěna adekvátní péče definovaná zákonem o zdravotních službách, na základě zákona o zdravotním pojištění za podmínek vyhlášky o minimálním vybavení. Tímto odpadá nutnost vlastně vůbec řešit případnou odpovědnost za porušení práv dítěte ze strany třetí osoby v rámci domácího porodu. Odpovědnost je vždy na straně matky, pokud třetí osoba neposkytne služby, které není oprávněna poskytovat vzhledem k zákonným ustanovením a okolnostem.

Samozřejmě poučení se ze zmíněného případu je lehkou nadsázkou vzhledem i k době, kdy byl případ projednáván a vzniku občanského zákoníku a s ním souvisejících novelizací v medicínském právu. Nicméně právní úprava, jak bude rozebrána níže, budí přesně takový dojem, jako je zde zmiňováno.

Je třeba nahlédnout na problematiku i z pohledu samotné právní úpravy. Předně je třeba vzít v potaz zmíněnou definici, která vychází z instituce Porodního domu U Čápa, což samo o sobě udává definici sestavenou porodními asistentkami. Ostatně otázka domácích porodů byla médiu velmi sledována v rámci případu porodní asistentky Köenigsmarkové, kde šlo primárně o poskytování zdravotní péče porodní asistentkou v domácím prostředí. Zákon o zdravotních službách udává v § 1 rozsah tohoto zákona, čímž jsou důležité oblasti zdravotní péče a její poskytovatelé, zde tedy porodní asistentky.

Domácí porod, čili podle definice z počátku porod probíhající v domácím prostředí nebo prostředí domov připomínající, není definován blíže. Zákon se zmiňuje o porodu v rámci poskytnuté péče¹⁰¹ v § 2, odst. 4, písmene a) čísla 4, jakožto oblasti, kde zákon dává najevo, že pod pojmem péče v rámci porodu se rozumí pomoc právě při porodu. Ze zákona plyne

¹⁰¹ Zákon č. 372/2011 Sb, *zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování*;

opět dle § 1, že je péče zajišťována odborníkem v rámci oboru, zde tedy v oboru porodnictví a gynekologie.

Aby bylo možné určit, zda porodní asistentka může poskytnout porodní péči potřebnou k provedení domácího porodu, musí se zajít do podzákoného předpisu, kterým je zde vyhláška o minimálním vybavení.¹⁰² Zde je možné se dozvědět z ustanovení o poměrně velkém výčtu vybavení, které musí sama porodní asistentka zajistit. V první řadě se jedná o prostory, které mají určenu i minimální plochu, nehledě na výčet dalších potřeb v části 2.11.2. Odborná způsobilost je dalším předpokladem a stejně tak třetím předpokladem, pro poskytnutí bezplatných zdravotních služeb je smluvní vztah mezi porodní asistentkou a pojišťovnami, či pojišťovnou.

Při bližším nahlédnutí do zmíněné vyhlášky je možné k předpokladu, že zajištění takovéto péče vede k zavedení v podstatě polikliniky poskytující takovouto zdravotní péči, což v domácím prostředí samo o sobě není možné, aniž by toto ztratilo dojem domácího prostředí. Naplňuje se tím tedy jen prostředí domovu blízké a to jen do jisté míry, vzhledem k nárokům na sterilitu prostředí a vybavení.

V rámci tohoto je nutné poukázat na fakt, který k takovýmto závěrům vede, a to je § 10, odst. 3 zákona o zdravotních službách, kde se výslovně píše:

“V rámci zdravotní péče podle odstavce 1 lze vykonávat pouze takové zdravotní výkony, jejichž poskytnutí není podmíněno technickým a věcným vybavením nutným k jejich provedení ve zdravotnickém zařízení.”

Což právě poskytnutí porodní péče porodní asistentkou podmíněno je a to v rámci zmíněné vyhlášky, na kterou je odkazováno výše. Tímto ustanovením je samo o sobě vyloučeno prostředí domácí k poskytnutí zdravotní péče v rozsahu zákonem stanoveném rozsahu poskytovaném v rámci zdravotního pojištění. Rozsah péče porodní asistentky se vztahuje

¹⁰² Vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 92/2012 Sb. vyhláška o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče

na péči poskytovanou, vzhledem k zákonné úpravě, tak, aby byla poskytována v rámci bezplatné zdravotní péče, pouze ve zdravotnickém zařízení, nebo v zařízení s dostačujícím technickým vybavením podle bodů 2.11.2.

Druhou alternativou jsou, pro zjednodušení definice institutu, tzv. “bařůžkáři”. Jedná se o poskytovatele zdravotní péče poskytující péči v rozsahu ošetrovatelské a poradenské, nikoliv porodní. V případě porodní zajišťují, aby samotný porod byl vykonán včetně nezbytných vyšetření v rámci zdravotnického zařízení. Opět je zde ale podmínka odborné způsobilosti a smluvního zajištění s pojišťovnou či pojišťovnami.

Podmínka zajištění pomocí smlouvy či smluv se zdravotními pojišťovnami zde byla několikrát zmíněna, ale nebyla uvedena podrobněji. Především z toho důvodu, že na tuto podmínku je odkazováno hlavně již v předchozí kapitole v rámci zajištění zdravotní péče Listinou. Zákon o zdravotním pojištění specifikuje, které služby a léčiva jsou hrazeny v rámci zdravotního pojištění a za jakých podmínek je pojištěnec pojištěn. Co se týká služeb a léčiv, je na jejich rozsah odkazováno v rámci § 13 zmíněného zákona, ve kterém se přímo odkazuje na služby uvedené v již probíraném zákoně.

Další aspekt, který se může jevit problematický, je nutnost projít výběrovým řízením podle zákona o veřejném zdravotním pojištění¹⁰³ a to přesněji § 46 a následující, kde jsou i stanoveny podmínky pro projití výběrového řízení ve svém základu a následně by musela samotná porodní asistentka výběrovým řízením projít úspěšně. Až tehdy by mohla nabízet služby zde rozebírané.

Samotné porody bez lékaře může zajistit porodní asistentka i v nemocnici, ale samozřejmě je potřeba mít v ní zajištěné možnosti takovýto porod vést. Ať již jako personál zdravotního zařízení, nebo jako smluvní zajištění prostorů.

¹⁰³ Zákon č. 48/1997 Sb., *zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů*

V neposlední řadě je potřeba mít na paměti, že je nutné dbát zákonných podmínek pro udělení povolení k výkonu vedení porodů pro porodní asistentku, která si musí zažádat o registraci při adekvátním správní úřadu.¹⁰⁴ Následující část je věnována shrnutí zajištění možností domácího porodu v rámci současné právní úpravy. V domácím prostředí není poskytována péče zajištěná právní úpravou nijak. Je zajištěná péče porodní asistentky v rámci služeb zajišťovaných zdravotnickým zařízením uzpůsobeným podle vyhlášky o minimálním vybavení k poskytování služeb porodů a péče zajišťovaná lékařem.

Ve výsledku domácí porod není vyloučen ze zákona, ovšem, jak již bylo uvedeno, v rámci judikatury, podobně jako v Maďarsku, je naše právní úprava postavena v principu nezajištění péče v domácím prostředí. Nic v zásadě nebrání tomu, aby si rodiče dítěte zajistili adekvátní vybavení ať již věcné, technické, či personální pro porod v jejich prostředí. Ovšem tím je, dle mého názoru narušen princip prostředí domácího, nehledě na obrovské náklady, které nejsou zajištěny pojištěním a které poté tedy nejsou zajištěním zdravotní péče podle Listiny.

Další věc, která z toho vyplývá, je, že zákon myslí primárně na zdraví a život, a v tomto případě je na místě tvrdit, že primárně dítěte, což považuji za velmi důležité a dle mého soudu také stěžejní. Nicméně tím dochází k nedostačujícímu zajištění práv rodičů na svobodnou volbu místa porodu za stejných podmínek. Ovšem, v tomto směru je velmi diskutabilní, zda je vůbec možné zajistit stejné podmínky pro naplnění všech práv. Ostatně judikát porodní asistentky Koenigsmarkové poukazuje i na jednu důležitou věc, že se při domácím porodu spoléhá na to, že matka bude informovat o všech aspektech svého zdraví a potenciálního nebezpečí bez možnosti adekvátního vyšetření, pokud matka samotná nebude chtít vyšetření podstoupit.

Samotná právní úprava tedy působí velmi represivním dojmem vůči právu na soukromý a rodinný život z pohledu domácích porodů. Osobně se zákonodárci vlastně ani moc nedivím, protože i dle mého názoru by hlavní zřetel měl být kladen na práva dítěte, které se nemůže

¹⁰⁴ Zákon č. 372/2011 Sb, *zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování*; část třetí.

hájit samo a nemůže tedy prosadit své zájmy a jediný způsob, jak je zajistit, je zajistit je zákonnou úpravou, která jej bude upřednostňovat.

Samozřejmě zde není záměrem odopírat právo matky na volbu místa porodu, ale dle okolností vyplývajících z práce by si tedy matka měla zvolit místo porodu, které je schopno zajistit maximální péči pro ni a dítě a stejně tak takové místo, které ji bude uspokojovat i po stránce prostředí a přístupu personálu. Jako primární prvek je zde stále třeba chápat právo na rodinný a soukromý život a proto je třeba dojít k závěru, že takováto volba má být činěna s tímto ohledem a za účelem naplnění tohoto práva v mezích, které nebudou ohrožovat právo na život.

Co se týká práva volby místa porodu, dá se vycházet jen ze základních principů svobodné volby pohybu, pobytu a dalších svobod zajišťovaných jak ústavou, tak občanským zákoníkem. Nedá se zde tvrdit, že by volba byla nějak omezená, ale nedá se též tvrdit, že by volba domácího prostředí byla podporovaná ustanoveními byt' jediného zákona, který je platný a účinný na našem území.

Při vyslovení názoru autora je tomu tak dobře. Samozřejmě v omezené míře. Správně směřována je legislativa České republiky právě ve smyslu primární ochrany práva na život a především práva dítěte na adekvátní péči, obzvláště v tak obtížné situaci, jako je porod. Není to tak dobře ve smyslu, co vede matky k volbě výrazně nebezpečnějšího prostředí pro porod dítěte, než je specializované zdravotnické zařízení. V tomto směru se dá vycházet pouze z médií, názorů odborníků i jednotlivých účastníků, tedy matek a otců, které přivedli svého potomka na svět právě v domácím prostředí. V zákonných mezích odpověď nalézt nelze. Což se dá považovat za stěžejní nedostatek v rámci právní úpravy a v rámci přístupu personálu, který, i když odvede profesně práci bezchybnou, tak přístup k matkám, může přimět matky k výběru riskantního prostředí před prostředím bezpečným. Matkám může prostředí a přístup odborníků způsobovat nepřiměřený stres a tlak na matku a tím porušovat další aspekty práva na nedotknutelnost osoby v podobě psychické újmy, nebo alespoň pocitu této újmy či dojmu, že je pacientka (už samo o sobě tento přístup může být brán

negativně) brána jako někdo nesvéprávný a bez práv na možné požadavky za účelem zpříjemnění pobytu v prostředí budoucím matkám a otcům nevyhovujícím.

4 Možná řešení dané situace pomocí možného právního zakotvení v právním řádu ČR

V rámci této kapitoly jsou uvedeny možnosti řešení právního zakotvení domácích porodů nad rámec současné právní úpravy. Jak již bylo několikrát zmíněno, má osoba je zastáncem maximální možné péče pro dítě samotné, ačkoliv nelze odepírat práva matky. Matka sama o sobě je člověk s plnými právy stejně, jako otec a stejně jako dítě. To ostatně zakládají listiny již výše v této práci zmíněné. Ovšem nelze se vyhnout situaci, že jednotlivá práva budou přicházet do konfliktu v různých životních situacích.

Předně je třeba si uvědomit první konflikt v rámci základu této práce a tím je právo dítěte na život proti právu matky, potažmo rodičů, na domácí porod. Ve většině případů je zmiňována na předním místě matka, z pochopitelných důvodů, neboť otec nemá orgány uzpůsobené k rození dětí, tedy nemá možnost porodu, natož porodu domácího. Je to do značné míry zjednodušení už z toho důvodu, že pokud se matka nějak rozhodne, otec ji v tom může maximálně ovlivnit, ale nemůže jí nijak zabránit v jednání, které sama chce, z principu nedotknutelnosti osoby. I nadále tedy bude uvažována především matka, jakožto hlavní účastnice porodu a dítě.

Při zpětném poohlédnutí ke konfliktu dítěte s matkou, tak konflikt ochrany života a zdraví, ochrany práva na bezplatnou zdravotní péči a princip nedotknutelnosti osoby je třeba vztáhnout v absolutní míře i na dítě, stejně jako na matku. V absolutní míře potud, pokud za něj je nutnost rozhodovat. V rámci porodu tady nutnost je. Dítě si nevybere, kde chce být porozeno, dítě je odkázáno zcela na vůli svých rodičů, především na vůli své matky. V rámci tohoto je dle mého soudu při nejmenším vhodné, aby tato vůle byla korigována ve prospěch slabší strany, tedy dítěte. Nelze tvrdit, že aktuální stav je zcela korektní, rozhodně není možné říci, že by domácí porod měl být zakázán, nebo velmi silně utlačen, jak je tomu nyní, ačkoliv v práci je zřejmý souhlas s postojem zákonodárce, ale apelace na povinnost zohlednit zdraví dítěte, před osobním pohodlím matky by měla být značná a povinnost zohlednění zdraví dítěte jako taková i ustanovená v oblasti porodu. Částečně je, ale právě

ve smyslu, že je ustanovena jen péče v rámci zdravotního zařízení, nikoliv ve smyslu porodu domácího.

Samotný domácí porod v prostředí přirozeném zakázán v podstatě být nemůže, ale se současnou legislativou, jak již bylo zmíněno, je de facto nemožné domácí porod zajistit tak, aby současně byla zajištěna péče adekvátní a státem garantovaná i dítěti. Tento fakt se dá považovat za nepříjemnou legislativní mezeru, ale v rámci legislativní historie České republiky poměrně pochopitelnou. Nicméně se současným trendem, především zmedializovaným, i díky případu porodní asistentky Koenigsmarkové, je tento přístup poměrně rigidní a neudržitelný ve chvíli, kdy budeme brát v potaz spokojenost občanů. Nejde ani tak o to, zda by této možnosti chtěli využít, ale že je neřešená a je sice vymahatelné právo na domácí porod, ale nikoliv jeho zajištění, už jen proto, že pro něj neexistuje, jak je výše zmiňována, právní úprava.

V tomto rámci se dá navrhnout změna nastalé situace nastavením podmínek, které by se nevylučovaly s legislativní historií, ale znamenaly by změnu v rámci právní úpravy. Nelze bezchybně v rámci této práce sestavovat znění zákona, nebo novelizaci stávající úpravy, spíše je možné navrhnout změny z pohledu zamýšlení se nad možnostmi, které by mohly nastat, a co by mohly znamenat.

Prvním aspektem samotným je to, že domácí porod by byl uzákoněn, jako možnost volby matky a otce, tedy za těch okolností, že s tím souhlasí oba rodiče dítěte, nebo pouze matka, pokud otec není znám. Už z tohoto principu je důležité, aby byla ošetřena práva obou rodičů a nebyla tato volba výhradně volbou matky. Jak by se toho dalo domáhat je samozřejmě otázkou složitější. Primárně by byla povinnost o tom jednat se svým ošetřujícím lékařem, přesněji gynekologem a porodníkem, případně s porodní asistentkou. Bylo by potřeba o tom učinit záznam a samozřejmě v rámci poskytované péče zajistit informovaný souhlas s jakýmkoliv zákrokem, které by bylo třeba podstoupit, obdobně, jako v případě hospitalizace. Rámec péče by byl standartní, takový, jaký probíhá i nyní, jenom stav, kdy průběh těhotenství nenasvědčuje tomu, že by bylo důvodné podezření k tomu, že

by mohly nastat komplikace, tedy při vyjádření ošetřujícího lékaře, že těhotenství je normální, běžné, bez známek komplikací, by zavržovalo možnost porodu doma.

Tím je sice dána velká pravomoc ošetřujícímu lékaři, nicméně stále musíme mít na zřeteli fakt, že se zde jedná o narušení práva dítěte a nikoliv jen o práva matky či otce. Mohla by tak teoreticky nastat situace, kdy by lékaři odmítali dát svolení k domácímu porodu, ale pakliže by výsledky vyšetření svědčily o tom, že zde důvodné pochybnosti či pochybnost o neexistenci možných komplikací bránících domácímu porodu jsou, bylo by svolení povinné z jejich strany, pokud by matka skutečně porod doma vyžadovala, ale nebylo by povinností toto svolení udělit. Nicméně to neznamena, že každá matka, která by prošla adekvátním vyšetřením, nebo sérií vyšetření a vyšla by z nich tak, že je schopna porodit normálním fyziologickým porodem, by musela nebo měla rodit doma, nýbrž by si mohla poté, z vlastní vůle, domácí porod zvolit.

Ve chvíli, kdy takováto ošetření nastanou, pak pravděpodobně je možné zajistit péči dostačující k provedení běžného, fyziologického porodu v domácím prostředí. Tím však nelze vyvrátit, že vše se může průběžně zkomplikovat, z tohoto důvodu by byla vhodná další povinnost matky a to pravidelně docházet na vyšetření, ať již za určeným ošetřujícím lékařem, nebo k takovým vyšetřením způsobitou a vybavenou porodní asistentkou, za účelem ověření zdravého, běžného, normálního průběhu těhotenství.

Tím by byla, dle mého soudu, dostatečně zajištěna práva dítěte ještě před porodem samotným. Ovšem porod je čas, kdy se věci mohou zkomplikovat nejvíce a i proto je na ně kladen větší důraz i v již zmíněné vyhlášce, pakliže tak je možné brát zvýšené nároky byť na věcné vybavení, oproti jiným činnostem, které může zajistit již porodní asistentka sama. V této oblasti se nachází nejsložitější otázka vůbec a zde se projevívá vždy postoj toho, kdo danou normu sestavuje. Ale když se odkloní od osobního postoje a bude se jednat jen dle logiky právních předpisů, čili vezme-li se v potaz samotné ustanovení Listiny, tak právo na život je zmíněno již v článku 6. Všechna ostatní práva, vyjma samotné způsobilosti mít práva, kterých se dotýká porod ať již domácí, nebo v porodnici, jsou obsažena až v článcích následujících. Z toho vyplývá, že zákonodárce toto právo upřednostňuje, považuje jej za

důležitější, nicméně nesmí být v rozporu s ostatními. I proto lze dojít k přesvědčení, že by mělo být zajištěno maximum péče především pro dítě a matku, jakožto živé lidské bytosti a až poté brán zřetel na osobní přání a volby.

Zvýše uvedených faktů se dá dojít k závěru, že tedy pokud otec a matka dítěte zvolí možnost domácího porodu, zvolí tedy i nestandardní místo, kde by měla být zajištěna péče dítěti při porodu, tak je jejich osobní povinností zajistit možnost této péče i v takovémto prostředí. Z pohledu státu je tato povinnost nepravděpodobná, stát tuto péči nabízí v rámci zdravotních zařízení podle zákona o zdravotních službách již nyní. Ale tato varianta, vzhledem k tomu, že je nestandardní, by měla být zajištěna jak po stránce technické a personální, kupříkladu na bázi smluvní, tak i po stránce finanční ze strany rodičů jako takových. Je to princip velmi podobný principu péče nadstandardní.

Z hlediska porodní asistentky, zajistí-li matka, případně otec nebo oba rodiče potřebné vybavení podle výše zmiňované vyhlášky a dokáže-li tato projít výše zmíněným výběrovým řízením pro smluvní vztah s pojišťovnou za účelem poskytování porodní péče, se odpovědnost řídí zákonnými předpisy v tomto okamžiku stejně, jako by porod probíhal v nemocničním zařízení. Pokud by porodní asistentka poskytovala služby mimo takto vybavené prostředí, porušuje tím zákonné a podzákonné normy. Nebyla by odpovědná z výkonu, ale z porušení podmínek pro výkon a až následně by se jí dotýkala z toho vyplývající trestní odpovědnost opět vyplývající ze zmíněného zákona o zdravotních službách a dalších předpisů přesahujících rámec této práce. Jak jsem již bylo zmíněno, pokud není zajištěno prostředí podle zákona o zdravotních službách a vyhlášky o minimálním vybavení, není možno, aby porodní asistentka získala oprávnění pro výkon porodní péče, a když je, tak jen v prostorách k tomu určených. Následná odpovědnost tedy vyplývá z odpovědnosti poskytovatele zdravotní péče.

U samotného domácího porodu, pokud tedy matka nezajistí potřebné vybavení a nedojde k okolnostem naznačeným výše, nemá žádný zdravotní pracovník povinnost být přítomen u porodu a tedy odpovědnost je skutečně pouze matky. Dokonce si dovolím odvozovat z ustanovení popsaných výše, že pokud by porodní asistentka i přes to, že nebude mít

udělení registraci pro výkon porodní péče v plném rozsahu, bude asistovat při porodu doma, tedy v prostředí nevyhovujícím, bude odpovědná pro porušení předpisů výše zmíněných a s tím související případná trestní odpovědnost je nasnadě. Nicméně vzhledem k tomu, že česká legislativa neumožňuje, aby takový stav nastal po legální stránce v rámci dosažitelnosti pro běžného občana vzhledem k finanční náročnosti a požadavkům odbornosti, tak oblast odpovědnosti zdravotního personálu při domácím porodu nechám bez bližších úvah, než které jsem zde již poznamenal. Blíže bych tedy odkázal na publikaci JUDr. Jana Macha, nebo též již zmíněná práce Mgr. Řihákové.¹⁰⁵

Jak v této práci bylo již několikrát poznamenáno, tak porodní asistentka, bez registrace v plném rozsahu poskytující péči mimo zdravotnické zařízení, nebo zařízení uzpůsobené k vedení porodu nesmí poskytovat péči v takovémto prostředí. Zde by ale mohl nastat konflikt, pakliže by nastal případ tzv. překotného porodu,¹⁰⁶ a to v rámci odpovědnosti za poskytnutí či neposkytnutí péče, bez ohledu na to, zda zavolala rychlou záchrannou službu či nikoliv, v rozsahu svých znalostí, pokud by byla u tohoto porodu přítomna, což je již otázka nad rámec rozsahu této práce.

Co se týče zajištění poporodní péče, tak v tomto ohledu může porodní asistentka udělat již jen málo a je na zodpovědnosti matky, aby zajistila adekvátní péči svému dítěti. Toto je oblast opět poměrně rozsáhlá, co se týče poporodní péče a jejího zajištění, nicméně s domácím porodem a porodem obecně přímo souvisí. Vzhledem k tomu, že v rámci zdravotní péče zajišťované ve zdravotnickém zařízení je poporodní péče pro matku i pro dítě již zajištěna, včetně základních vyšetření novorozence, tak je potřeba stejnou péči zajistit i novorozenci narozenému mimo zdravotnické zařízení, což může, opět, zajistit jen matka z titulu své rodičovské zodpovědnosti, zmíněné v dřívějších částech práce, tím, že

¹⁰⁵ MACH, Jan. *Lékař a právo. Praktická příručka pro lékaře a zdravotníky*. Praha. Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN: 978-80-247-3683-9 str. 41 a ŘIHÁKOVÁ, Veronika. *Domácí porody – jaká lidská práva jsou ve hře?* Diplomová práce. Brno. Masarykova univerzita. 2013

¹⁰⁶ Prodnice.cz. Porodnice.cz. *Překotný porod*. [Online] [Citace: 20. 3 2014.]

<http://www.porodnice.cz/porod/nefyziologicky-porod/prekotny-porod>.

své dítě nechá vyšetřit odborníkem, či odborníky počínaje neonatologem, konče pediatrem a zapsáním dítěte do jeho péče.

Současná praxe okamžitého vyšetření ihned po narození v rámci porodu vlastně ještě před tím, než je dítěti umožněn kontakt s matkou, nebo ve své podstatě i naopak, je pro mnohé rodičky nepříjemnou zkušeností. Nicméně tím jim odpadá značná část odpovědnosti, neboť péče je již zajištěná, na rozdíl od situace, kdy budou rodit doma.

Ostatně samotná prohlídka novorozence ihned po porodu je také velmi diskutovaným tématem, zda je vůbec nezbytně nutná v tak krátkém časovém horizontu po porodu, přičemž se zde střetávají názory lékařů a porodních asistentek a rodičů, i proto, že nikde není stanoveno povinné vyšetření v takto krátkém časovém úseku a dokonce je i ve vyhlášce č. 70/2012 Sb., o preventivních prohlídkách stanoveno, že registrující lékař v oboru praktické lékařství pro děti a dorost povinen zajistit všeobecné preventivní prohlídky dětí již od narození a sám péči v rozsahu svého vybavení zajistit včetně případných vyšetření. V rámci tohoto je již teď poměrně dobře ukotvena poporodní péče samotná, ačkoliv je problematické domoci se této péče, pokud porod nebyl veden právě ve zdravotnickém zařízení.

Závěr

V rámci této práce bylo podrobně rozebráno, jak je zakotven domácí porod v současné právní úpravě České republiky z pohledu práva na rodinný a soukromý život. Primárně zde bylo specifikováno české ústavní právo, následně mezinárodní smlouvy a přiblíženo právo Evropské unie. Je třeba zmínit i judikaturu, která je podstatná a která je zásadní pro toto téma z úhlu pohledu nastíněného touto prací. Na závěr je rozebíráno, jak současné řešení ústavními zákony zajištěného práva současnou legislativou, tak možnosti pozměnění přístupu k momentálnímu stavu domácích porodů, nehledě na vyjádření názoru k současnému stavu.

Je třeba zmínit i ten fakt, že se legislativa v průběhu tvorby této práce měnila¹⁰⁷ a tedy i průběh práce je ovlivněnou danou změnou legislativy, ačkoliv zde byla snaha pracovat s aktuální úpravou.

Výsledkem této práce, která by měla být do jisté míry studií na toto téma, by měli být poznatky, které byly zaznamenány, ale též výsledky názorů na tyto poznatky učiněných.

Jednoznačným závěrem musí být dán ten fakt, že právo na domácí porod se nedá odepřít, ale stejně tak se nedá odepřít právo dítěte, se kterým toto právo může být velmi akutně v rozporu. Tendence uznání místa volby porodu a stejně tak tendence ochrany práv dítěte vyplývají jak z mezinárodních smluv, tak ze samotné ústavní úpravy v Listině základních práv a svobod. Samotná zákonná úprava má však přístup nikoliv rozporný, ale ne zcela dostačující pro naplnění práva na soukromý a rodinný život a stejně tak ve smyslu ochrany práv dítěte.

¹⁰⁷ Ministerstvo zdravotnictví. MZ informuje o stěžejních změnách a novinkách ve zdravotnictví v roce 2014. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky*. [Online] Ministerstvo zahraničí, 27. prosinec 2013. [Citace: 12. leden 2014.] http://www.mzcr.cz/dokumenty/mz-informuje-o-stezejnich-zmenach-a-novinkach-ve-zdravotnictvi-v-roce-2014-_8582_2778_1.html.

K tomuto závěru je možno dospět především z překážek kladených v podobě nároků na vybavení podle rozebírané vyhlášky, s tím souvisejících obtíží porodních asistentek k získání registrace v plném rozsahu a tedy i chybějící zajištění profesionální péče pro průběh porodu v domácím prostředí v případě, že by se vyskytly komplikace při jinak fyziologicky probíhajícím porodu.

Zjištěný fakt, že právní úprava sice domácí porod nevyklučuje, ale ani jej neupravuje, čímž nastává stav, kdy není zakázán, ale není ani zajišťován v rámci bezplatné zdravotní péče a tedy může dojít k porušení práv dítěte tím, že matky, potažmo rodiče, budou volit alternativu domácího porodu na úkor zdravotní péče poskytované dítěti. Jinými slovy tedy stát sice dbá na to, aby péče poskytovaná při porodu byla v nejlepším možném smyslu poskytována s nejvyšší odbornou péčí a nejnovějšími poznatky ve prospěch zdraví a života matky a dítěte, jakožto příjemců zdravotní péče, ale pouze v omezeném rozsahu, přičemž neposkytuje alternativu k tomuto stavu.

Samotný tento fakt je nepříjemným stavem v rámci české legislativy a není úplně vhodným stavem v rámci ochrany lidských práv. Zmíněné a zaznamenané alternativy jsou zde jakousi snahou o pochopení práv rodičů na soukromý a rodinný život, ale též o pochopení práv dítěte. Samotná skutečnost toho, že dítě se samo nemůže hájit, rozhodně ne v tomto raném stádiu vývoje, svědčí potřebě zvýšené ochrany jeho práv a tedy i jisté nutnosti zásahu do práva na soukromý život, tím tedy i nutnosti jistého zásahu do práva na rodinný život, za účelem zajištění práv ještě nenarozeného dítěte, které, jak bylo výše zmíněno, pojímá práva, která jsou v jeho prospěch ještě před narozením, a tedy ještě před narozením pojímá práva na adekvátní zdravotní péči, ačkoliv rozhodujícím jedincem je zde matka. Tím také je třeba zmínit její odpovědnost za zdraví dítěte v rámci domácího porodu ať již ve smyslu nutnosti zajištění adekvátní péče, nebo výběrem vhodného prostředí zdravotnického zařízení, které by alespoň vyhovovalo nárokům budoucí matky z pohledu prostředí a přístupu personálu, aby tak mohla zajistit maximální možnou dostupnou péči ještě nenarozenému dítěti.

I proto je na závěr možné shrnout, že ačkoliv právo na rodinný a soukromý život je nepopiratelným faktem vyplývajícím z ustanovení Listiny, je třeba se zřetelem na práva

dalších účastníků tohoto vztahu poznamenat, že tato práva musejí ustoupit právu dítěte na život. Aby nedošlo k nedorozumění, je třeba též poznamenat, že zde je brán zřetel na rozdíl mezi dítětem, ať již narozeným či nikoliv, a plodem, jak vypovídá definice dítěte ze stejnojmenné podkapitoly.

Bibliografie

Literatura

1. **BLAHOŽ, Josef, a další, a další.** *Ústavní právo Evropské unie.* Dobrá Voda : Aleš Čeněk, 2003. 1. ISBN 80-86473-48-1.
2. **KLÍMA, Karel a kol., a.** *Komentář k Ústavě a Listině.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. 2. rozšířené. ISBN 978-80-7380-140-3.
3. **KLÍMA, Karel.** *Ústavní právo.* Dobrá voda : Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-20-1.
4. **KLÍMA, Karel. a kol., a** *Encyklopedie ústavního práva.* Praha : ASPI, a.s., 2007. ISBN 978-80-7357-295-2.
5. **KLÍMA, Karel. a kol., a.** *Státověda.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. ISBN: 978-807380296-7.
6. **KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka** *Právo na respektování rodinného života: Tradice vs. Alternativy.* Brno : Masarykova univerzita,, 2011. ISBN 978-80-210-5913-9.
7. **LOJKOVÁ, Jana a POPOVIČOVÁ, Darina.** Právní a etické aspekty ochrany nenarozených dětí, *Dny práva – 2008 – Days of Law.* Brno : Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4733-4
- 8 **MACH, Jan.** *Lékař a právo. Praktická příručka pro lékaře a zdravotníky.* Praha. GradaPublishing, a.s., 2010. ISBN: 978-80-247-3683-9
9. **MLSNA, Petr. a KNĚŽÍNEK, Jan.** *Mezinárodní smlouvy v Českém právu.* Praha : Linde a.s., 2009. ISBN 978-80-7201-783-6.
10. **PAVLÍČEK, Václav. a kol., a.** *Ústava a ústavní řád České republiky, Komentář 2. díl. Práva a svobody.* Praha : Linde, 1999. ISBN 80-7201-170-7.
11. **PAVLÍČEK, Václav. a kol., a.** *Ústavní právo a státověda II. díl Ústavní právo České republiky.* Praha : Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-90-5.
12. **ŘIHÁKOVÁ, Veronika.** Domácí porody - jaká lidská práva jsou ve hře? *Diplomová práce.* [Diplomová práce]. Brno : Masarykova univerzita, 2013.
13. **SOKAČOVÁ, Linda, a kol.** Práva žen v těhotenství, během porodu a práva rodičů v poporodním období z hlediska volby medicínské péče. *Reprodukční práva žen a mužů.* Praha : Gender Studies, o. p. s., 2006. ISBN: 80-86520-16-1.

14. **TĚŠÍNOVÁ, Jolana., ŽDÁREK, Roman. a POLICAR, Radek.** *Medicínské právo*. 1., Praha : C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-050-8.
15. **WÁGNEROVÁ, Eliška., ŠIMÍČEK, Vojtěch., LANGÁŠEK, Tomáš., POSPÍŠIL. Ivo. a kol., a.** *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012. ISBN 978-80-7357-750-6.
16. **WILKE, John a WILKE, Barbara.** *Člověkem od početí. Byt či nebýt? Český Těšín : Cor Jesu, 1993.*

Články

17. **BLAHOŽ, Josef.** Úvaha o podstatě lidských a občanských práv. *Právník*. 10-11, 1998.
18. **HÁJEK, Michal** Několik poznámek k případu Vo proti Francii. Brno : Muni Press, 2010, *Časopis pro právní vědu a praxi*. ISSN 1210-9126.

Judikatura

- 19 CASE OF A, B AND C v. IRELAND (Application no. 25579/05)
- 20 CASE OF EVANS v. THE UNITED KINGDOM, Application no. 6339/05
- 21 CASE OF MARCKX v BELGIUM, Application no. 6833/74
- 22 CASE OF MILEVA AND OTHERS v. BULGARIA, Applications nos. 43449/02 and 21475/04)
- 23 CASE OF SCHALK AND KOPF v. AUSTRIA, Application no. 30141/04
24. CASE OF SCHÜTH v. GERMANY. Application no. 1620/03
25. Nález Ústavního soudu č. 403/2002 Sb. *Ve věci návrhu Vrchního soudu v Praze na zrušení § 5 odst. 1 věty druhé a § 8 odst. 3 věty druhé zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů*,. 25.. června 2002.
26. Nález Ústavního soudu ČR sp. zn./č. j.:I. ÚS 4457/12-1. *Posouzení ublížení na zdraví při domácím porodu*. 24. 7 2013.
- 27 Ternovsky proti Maďarsku. *Rozsudek senátu Evropského soudu pro lidská práva, stížnost č. 67545/09*. 14. prosince 2010.
28. Yvonne van Duyn v Home Office. Case 41-74.

Internetové zdroje

29. **CANDIGLIOTA, Zuzana., KOLÁČKOVÁ, Jana. a SNÁŠELOVÁ, Klára.** Péče porodních asistentek. Analýza právní úpravy vybraných evropských států. *Liga lidských práv*. [Online] říjen 2010. [Citace: 28. 12 2013.] http://llp.cz/wp-content/uploads/Pece_porodnich_asistentek_mimo_porodnice.pdf. ISBN: 978-80-86520-38-4.
30. **KÜHN, Zdeněk.** Právo osob stejného pohlaví na uzavření manželství v dnešním rozhodnutí ESLP. *Jiné právo*. [Online] 14. 6 2010. [Citace: 20. 1 2014.] <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/06/pravo-osob-stejneho-pohlavi-na-uzavreni.html>.
31. **SOLÁROVÁ, Magda.** Žena a manželství ve středověku. *Rodinný život*. [Online] 1 2010. [Citace: 10. 2 2014.] <http://www.rodinnyzivot.eu/index.php/napln-casopisu/t%C3%A9ma-%C4%8D%C3%ADsla/42-ena-va-a-dnes/117-ena-a-manelstve-stv>.
32. **ŠTROMEROVÁ, Zuzana.** Přirozený porod. *Porodní dům U Čápa*. [Online] 2000-2013. [Citace: 15. 11 2013.] <http://www.pdcap.cz/Texty/Versus/AktivniPorod.html>.
33. **Český statistický úřad.** GENDEROVÉ STATISTIKY - Úvod. *Web Českého statistického úřadu*. [Online] Český statistický úřad, 30. 12 2011. [Citace: 15. 11 2013.] http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/gender_uvod. e-1417-11.
34. **Ministerstvo zdravotnictví.** MZ informuje o stěžejních změnách a novinkách ve zdravotnictví v roce 2014. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky*. [Online] Ministerstvo zahraničí, 27. prosinec 2013. [Citace: 12. leden 2014.] http://www.mzcr.cz/dokumenty/mz-informuje-o-stezejnich-zmenach-a-novinkach-ve-zdravotnictvi-v-roce-2014-_8582_2778_1.html.
35. **Odbor reprodukčního zdraví a výzkumu .** Aperio. *Aperio*. [Online] 19. 3 2011. [Citace: 2. 12 2013.] http://www.aperio.cz/data/1/WHO_Pece_v_prubehu_normalniho_porodu.pdf. WHO/FRH/MSM/96.24 .
36. **Prodnice.cz.** *Prodnice.cz. Překotný porod*. [Online] [Citace: 20. 3 2014.] <http://www.prodnice.cz/porod/nefyziologicky-porod/prekotny-porod>.

Právní předpisy

37. Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství. *Lisabonská smlouva*. 13. prosince 2007.
38. Předpis č. 111/2009 Sb. m. s. *Lisabonská smlouva*. 1. 12 2009.
39. Usnesení ČNR č.2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*.
40. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. *Ústava České republiky*.
41. Vyhláška ministerstva zahraničí č. 120/1976 Sb. *o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech*.
42. Vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 92/2012 Sb. *vyhláška o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče*.
43. Zákon č. 48/1997 Sb. *zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů*.
44. Zákon č. 372/2011 Sb. *zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování*.